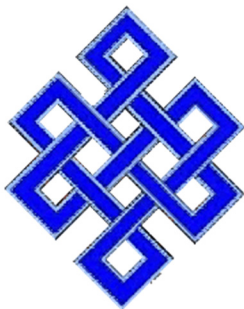

般若波羅蜜多經隱義教授

蔣揚協巴著七十義：

(第八品)

林義淳 (Patrick Lin)

Chinese Translation of
The Hidden Teaching
of the Perfection of Wisdom Sutras
Jam-yang-shay-pa's ***Seventy Topics***:
Chapter Eight, Body of Attributes, the Fruit

Jeffrey Hopkins

Jongbok Yi

UMA INSTITUTE
FOR TIBETAN STUDIES

般若波羅蜜多經
隱義教授

Website for UMA Institute for Tibetan Studies (Union of the Modern and the Ancient: *gsar rnying zung `jug khang*): uma-tibet.org. UMA stands for "Union of the Modern and the Ancient" and means "Middle Way" in Tibetan. UMA is a non-profit 501(c)3 organization.

般若波羅蜜多經隱義教授
蔣揚協巴著七十義：
(第八品)

Patrick Lin

Chinese Translation of
The Hidden Teaching
of the Perfection of Wisdom Sūtras:

Jam-yang-shay-pa's *Seventy Topics*:

Chapter Eight, Body of Attributes, the Fruit

Jeffrey Hopkins
Jongbok Yi

Edited by Elizabeth Napper

UMA Institute for Tibetan Studies
uma-tibet.org

Education in Compassion and Wisdom

UMA Great Books Translation Project

*Supported by generous grants from
the Pierre and Pamela Omidyar Fund
the Silicon Valley Community Foundation
and a bequest from Daniel E. Perdue*

Translating texts from the heritage of Tibetan and Inner Asian Buddhist systems, the project focuses on Great Indian Books and Tibetan commentaries from the Go-mang College syllabus as well as a related theme on the fundamental innate mind of clear light in Tantric traditions. A feature of the Project is the usage of consistent vocabulary and format throughout the translations.

Publications available online without cost under a Creative Commons License with the understanding that downloaded material must be distributed for free: <http://uma-tibet.org>. UMA stands for Union of the Modern and the Ancient (*gsar rnying zung 'jug khang*). The UMA Institute for Tibetan Studies is a non-profit 501(c)3 organization.

UMA Institute for Tibetan Studies
Mailing address: 629 Jefferson Dr., East,
Palmyra, VA 22963
USA

Version: January, 2019

ISBN: 978-1-941381-45-8

Library of Congress Control Number:

Lin, Patrick.

Chinese translation of the hidden teaching of the perfection of wisdom sūtras: jam-yang-shay-pa's seventy topics; chapter eight, body of attributes, the fruit / by Jeffrey Hopkins, Jongbok Yi; edited by Elizabeth Napper.

Includes bibliographical references.

ISBN: 978-1-941381-45-8

1. 'Jam dbyangs bzhad pa ngag dbang brtson grus, 1648-1722. Dngos po brgyad don bdun cu'i rnam bzhag legs par bshad pa mi pham bla ma'i zhal lung.
 2. Byams pa (Maitreya). Mngon par rtogs pa'i rgyan.
 3. Dge-lugs-pa (Sect)--Doctrines.
 4. Don-bdun-bcu.
 5. Wisdom—Religious aspects--Buddhism.
- I. Hopkins, Jeffrey; Yi, Jongbok. II. Title.

目次

《阿逸多上師口訣》作者	27
本書編排方式	28
版本參照	31
第八品	說明能表果法身四法
	33
〔法身果〕定義	44
〔法身〕界限	45
第六十七義	47
1. 體性身 (རིག་ཉེད་སྐྱེ)	47
〔體性身〕定義	47
〔體性身〕分類	48
〔體性身〕界限	48
第六十八義	49
2. 聖智法身 (ཡེ་ཤེས་ཚོས་སྐྱེ)	49
〔聖智法身〕定義	50
〔聖智法身〕分類	50
〔聖智法身〕界限	53
第六十九義	54
3. 受用身 (སྤངས་སྐྱེ)	54
〔受用身〕定義	54
〔受用身〕分類	55
〔受用身〕界限	55
第七十義	56
4. 化身 (སྤྱུ་སྐྱེ)	56
〔化身〕定義	56
〔化身〕分類	57
佛事業 (སངས་རྒྱས་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་)	58

〔佛事業〕定義	60
〔佛事業〕分類	60
〔佛事業〕界限	60
〔佛事業〕行化之理	60
〔佛事業〕時量	61
簡稱說明 (Abbreviations)	65
參考書目	69
1. 經 (<i>Sūtras</i>)	69
2. 其他梵文與藏文著作	70
3. 其他	83

序言

格魯佛學教育制度

格魯派乃於十五世紀初由宗喀巴大師洛桑扎巴^a所開創，一般而言，格魯的佛學教育可以區分為兩大領域，將佛學的根本教法劃分為經教(sūtra)、密續(tantra)〔或顯密二宗〕，固然佛陀涅槃數個世紀之後，二者才形諸文字，卻皆可回溯至釋迦牟尼佛語教。梵文“sūtra”一詞亦可指稱續典，然而在此若將佛陀一切法教區分為互不相屬的經教(sūtra)、密法(tantra)兩大類別，則粗略而言，納入「經教」(sūtra)之典籍，內容無涉本尊瑜伽^b，而「密續」(tantra)則指本尊瑜伽修持者所依循的續典與密法。修持本尊瑜伽的時候，行者會觀想自己具足本尊出脫三界的色身，而非凡夫的形體，乃是悲心與智慧無上崇高的示現。

由顯宗經教為核心所形成的修行體系，若再進一步劃分，則有實修導向與理論導向兩套修學模式。^c兩者都兼容理論與實修，其中實修導向旨在明白開示特定的修行法門、行持，而

^a *tsong kha pa blo bzang grags pa*, 1357-1419.

^b 依據第十四世達賴喇嘛尊者、宗喀巴、傑佛瑞·霍普金斯 (Jeffrey Hopkins) 所著 *Tantra in Tibet* (London: George Allen and Unwin, 1977; reprint, with minor corrections, Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 1987)，此處所述顯密二宗差異，依循宗喀巴大師《密宗道次第廣論》(*sngags rim chen mo*) 書中所言。宗大師指出，密續四部（事部、行部、瑜伽部、無上瑜伽部）引導其**主要**所化機所行之道，方可區隔大乘顯宗（又稱波羅蜜多乘）與密宗。由此，宗大師主張本尊瑜伽係為密宗之核心特徵，雖然事部續典多數與本尊瑜伽無涉，然而宗大師表示，未提及本尊的事部續典並非以該部密法的**主要**所化機為度化對象。一般人以為事部續典**多數**理應為度化事部密法**主要**所化機而傳，然而宗大師所著《密宗道次第廣論》並不如此宣說。是故，僅由典籍內容是否涉及本尊瑜伽修行，並不足以判斷其為經典或續典，因為涉及本尊瑜伽修行與否，僅能就其**主要**所化機之修行而言，區別是顯教或密法，是而正文聲稱此一區隔乃「粗略而言」。

^c 此一劃分係由第十四世達賴喇嘛尊者顛津嘉措所提出。

理論導向則注重立論辨析、匡正謬誤，雖然亦可運用於實修，其形式則多為主題疑問與詰難，包括駁斥他宗、成立自宗、斷除諍論等。兩套體系所本皆為印度、西藏的大經大論，其中西藏祖師大德所作的論著有兩類，其一為注疏一明白析釋印度經論；其二為論述一闡釋印度經論核心要義，抑或在經論比對時剖析箇中差別意趣。

印度傳承的修行法門浩瀚廣博，理論導向的論典亦針對修行關要多所著墨，有鑑於此，實修導向的修學模式，旨在貫串其中義理、務求深入淺出，而格魯當中，實修導向的修學特別注重以下論著：

1. 宗喀巴大師所著《菩提道次第廣論》^a—作者自述此論乃是西元十一世紀印度祖師阿底峽尊者《菩提道燈論》^b的論釋，（阿底峽尊者入藏弘化教法，長達二十年直至圓寂）
2. 宗大師兩大上首弟子之一，賈曹傑尊者達瑪仁欽^c所著《入菩薩行論》^d之論釋，而《入行論》一書係為第八世紀印度瑜伽士寂天菩薩所造。

理論導向的修學注重宗義的比較分析，綜覽佛教、外道，抑或印度佛教五部大論，宗義（哲學、心理）比較分析採西藏方式呈現，包含佛教以外的印度宗義，但側重印度佛教四部宗義。

寺院課程

格魯僧院課程架構彼此共通，皆以五部大論^e為根基—學制始於十八歲左右，前後持續大約二十五年，然而，各所學院採用

^a *lam rim chen mo / skyes bu gsum gyi nyams su blang ba'i rim pa thams cad tshang bar ston pa'i byang chub lam gyi rim pa*; Peking 6001, vol. 152.

^b *byang chub lam gyi sgron ma, bodhipathapradīpa*; Peking 5343, vol. 103.

^c *rgyal tshab dar ma rin chen*, 1364-1432.

^d *byang chub sems dpa'i spyod pa la 'jug pa, bodhicāryāvātāra*; Peking 5272, vol. 99. 賈曹傑論釋名為《入菩薩行論釋佛子正道》(*byang chub sems dpa'i spyod pa la 'jug pa'i rnam bshad rgyal sras 'jug ngogs*)。

^e 昂望達傑格西於其所著的宗喀巴大師略傳當中，提及五部大論在宗大師誕生以前即已成為一門學問，又如同此書英文譯者傑佛瑞教授於 *Emptiness in the Mind-Only School* (6) (暫譯《唯識空性》) 中所述「敦珠仁

教科書或有不同，係為五部大論各家注疏^a。為協助學生日後修學五部大論，學制首先安排基礎辯經課程，此後求學過程中，學僧不斷藉由辯經學習，看似激烈論辯，實則深廣辨析。辯經方式兼採對辯與立宗辯，前者旨在一對一求勝，後者乃是一人立宗，眾人提出異議，過程中不斷交流見解。而後，學僧會進一步修學其他基礎學科，包括如同基礎心理學的心類學〔或譯為認知理論〕以及基礎因明邏輯的因類學。此後，便開始研習五部大論的第一部—未來佛彌勒所著《現觀莊嚴論》^b，此乃《般若波羅蜜多經》修道架構隱義的詮釋。在標準的格魯學制中，彌勒《現觀莊嚴論》修學時間長達六年，此論對於道的說明鉅細靡遺，於此修學期間，學僧得以充分了解修道歷程的複雜結構，藉此一論得以綜觀全局、一覽無遺。《現觀莊嚴論》書中所呈現的修道架構，不僅提昇了實修法門，《現觀》殊勝的內涵更融入到「道次第」一系列的論典當中，其中易於日常觀修的精簡論著為數眾多，一一證實其中實修關要。相較繁複的體系其實極度深細，故而楷定了實修導向的教授範疇與界限。

現觀班通常每日跟隨經教師學習兩小時（其他論典班亦然），而後參與兩場辯經，每場兩小時左右。在長達二十五年的學制當中，大多會挪出一段時間修學第二部大論—法稱所著《釋量論》，研習知識論與邏輯學。

彌勒《現觀莊嚴論》研習完成之後，道之架構就此確立，學僧開始學習第三部論典—月稱所著《入中論》^c，在中觀班

欽勸請他〔即宗大師〕修學印度佛法五部大論」。如欲參考宗大師在為期三月講經法會所傳之十七部典籍，請參閱昂達傑格西(Geshe Ngawang Dhargey)所著“A Short Biography,” 13-14。

^a 此乃格魯寺院課程的一般簡介，位於印度 Karnataka 邦 Mundgod 的果芒佛學院課程詳述請參考下列連結：

<http://uma-tibet.org/edu/gomang/gomang.php>

^b *mngon rtogs rgyan, abhisamayālamkāra*。班禪大師的扎什倫布寺佛學院乃一特例，其學制之初，學僧學習的是法稱所著《釋量論》(*tshad ma rnam 'grel, pramānavarttika*)〔此乃陳那《集量論》之注疏〕。

^c *dbu ma la 'jug pa, madhyamakāvātāra*。由於月稱經常用《中》(*madhyamaka*)字一詞簡稱龍樹所著的《中論》(*dbu ma'i bstan bcos, madhyamakaśāstra*)，因此《入中論》(*madhyamakāvātāra*)書名中的「中」(*madhyamaka*)字應該

兩年期間，探討自性空、十地等主題，空性乃是菩薩道智根本定中主要的觀修對境，也是《般若波羅蜜多經》顯義的教授。

就是專指龍樹所著、申論中觀意趣的《中論》(*dbu ma'i bstan bcos, madhyamakāśāstra*)。本書〔《入中論》英文譯名為 *Supplement to (Nāgārjuna's) "Treatise on the Middle"*〕英文譯者將 *avatāra* (*'jug pa*) 一詞譯作“supplement”「補義」，是有些爭議的，其他譯名包括“introduction”「導引」或“entrance”「導入」，兩者都是在這樣的語境受人認可的普遍翻譯，而本書英文譯者的譯法有所本，宗喀巴大師認為月稱補充龍樹《中論》，讀者可再深入參閱 Tsong-kha-pa, Kensur Lekden, and Jeffrey Hopkins, *Compassion in Tibetan Buddhism* (London: Rider, 1980; reprint, Ithaca, N.Y.: Snow Lion, 1980), 96-99。藏文將梵文 *avatāra* 一詞譯作 '*jug pa*，有許多詞意，包括「附加」、「增添」，茲簡述已故下密院卸任住持昂望雷登開示如下：

Avatāra 解作「補充」，年代相隔之故，為使龍樹《中論》論義明晰，補義有其必要。月稱有意表明，《中論》不宜由唯識或清辨所立中觀自續(*dbu ma rang rgyud pa, svatantrikamādhymika*)的觀點加以解釋。龍樹菩薩住世時期，清辨尚未著作《中論》注疏，自續派亦未建立，因此，後世有其必要為龍樹《中論》補義，以顯之前詮釋不當之處。此外，據說月稱有意證明信從龍樹就應該修廣大行以圓滿十地，此乃因為中觀遭人誤解為斷見，中觀主張諸法存在無自性，然而某些人士卻認為中觀否定諸法一般的存在，進而妄下結論，認為中觀主張不需要修大悲心等廣大行。因此，月稱菩薩為了彰顯「大悲心」、「無二智」、「菩提心」等三項修行與菩薩十地圓滿的重要性，依據龍樹所著的《寶鬘論》，著作了補義。

請參閱 Jeffrey Hopkins, *Nāgārjuna's Precious Garland: Buddhist Advice for Living and Liberation* (Ithaca, New York: Snow Lion, 1998)。

藏文「*'jug pa*」一詞解為「補充」(“supplement”) 與藏文「*rtags 'jug*」〔《音勢論》或譯《性入法》〕(*līṅgāvaṃtāra* [Sarat Chandra Das, *A Tibetan-English Dictionary* (Calcutta: 1902; reprint, Delhi: Motilal Banarsidass, 1969, 1970; compact reprint, Kyoto, Japan: Rinsen Book Company, 1981), 535]) 相符，「*rtags 'jug*」字面意思為「性別加字」(“the affixing of gender”)，《音勢論》說明藏文字的拼寫規範，藏文字母在音節中的不同位置各有其字性，不同字母組成一音節時，必須符合字性的組合規則。一個藏文字當中，各個字母文法性別有異，如何組合安放在不同位置。如此解釋或許也符合 Vaman Shivaram Apte, *Sanskrit-English Dictionary* (Poona, India: Prasad Prakashan, 1957), 163, 所列的第五項詞意「新面貌、增長、增加」，雖然梵文中並不常見。當然，這類補義也可作為龍樹《中論》的導引或入門。

下一部大論典是世親所著《俱舍論》^a，說明有漏法的種類、體性及其成因，亦說明能為對治的無漏淨法，以及對治所成還滅狀態，課程長達兩年。最後一部大論典是功德光的《律經》^b，而後學僧開始複習歷年所學，也為年度辯經大賽進行預賽。

宗喀巴大師曾為彌勒《現觀莊嚴論》以及月稱《入中論》作注，其兩位弟子賈曹傑與克主傑也為法稱《釋量論》作注。賈曹傑另作《現觀》的注疏，據說反映出宗大師晚年更為成熟的論點。

宗大師與兩位上首弟子的注疏是佛學院的教材，另含其他西藏祖師著作，如：欽蔣悲揚^c、第一世達賴喇嘛根敦珠巴^d二者對世親《俱舍論》的注疏，措那瓦^e、第一世達賴喇嘛對功德光《律經》的注疏。然而，宗大師的著作並非各大僧院主要的教科書，僧伽大學的基本架構劃分了不同的陣營，藉以促進學識交流，主要教科書實乃僧院著名學者為注疏所作的注疏，透由淺顯的格式呈現上述的大論大疏，針對其中難處予以剖析，這些注疏稱之為「扎倉教科書」^f，是各大僧院學習重點，在修學過程中地位舉足輕重。

彌勒菩薩《現觀莊嚴論》注疏

蔣揚協巴昂望尊居^g乃哲蚌寺果芒佛學院最後一位教科書作者，他以辨析^h的方式著作了五部大論的注疏，又另為其中的《現觀莊嚴論辨析：般若波羅蜜多全意顯明寶燈》ⁱ撰寫了先修教

^a *chos mngon pa'i mdzod, abhidharmakośa.*

^b *'dul ba'i mdo, vinayasūtra; Peking 5619, vol. 123.*

^c *mchims 'jam pa'i dbyangs.*

^d *dge 'dun grub; 1391-1475, 索南嘉措受人尊稱「達賴喇嘛」後，開始回溯其前世、再前世的根敦珠巴為第一世達賴喇嘛，〔中文譯註：又稱僧成大師。〕*

^e *mtsho sna ba shes rab bzang po, 生於十三世紀。*

^f *yig cha.*

^g *'jam dbyangs bzhad pa ngag dbang brtson grus, 1648-1722.*

^h *mtha' dpyod.*

ⁱ *bstan gcos mngon par rtogs pa'i rgyan gyi mtha' dpyod shes rab kyi pha rol tu*

材作為入門引導，亦即本書原文，名為《善說八事七十義：阿逸多上師口訣》，利於學生學習、分析彌勒菩薩所著《現觀莊嚴論》，此大論典重心乃是八事、七十義，而本書一一說明其定義、分類與界限。

《現觀莊嚴論》的偈頌通常文字隱晦，而蔣揚協巴所作之教科書，以本書為例，則有助於讀者先掌握梗概，進而可以比較輕易地探索《現觀》盤根錯節的結構。釋迦牟尼佛住世八十一年，轉法輪四十五年，《般若波羅蜜多經》乃是大乘所有宗派公認經中最勝^a，《般若波羅蜜多經》在顯義方面，教授諸法無自性、空性之理，此外，隱義方面則教授無上菩提「一切相智」^b修證的道路。據說《般若波羅蜜多經》並非顯明或暗示道的結構，而以隱晦方式開示，因為證成空性的理路只成立「無」、「無遮」一並非成立法，甚至也不是「非遮」，因此通達空性的覺知僅僅遮遣所破，因此，《般若波羅蜜多經》並非顯明地開示道之架構，亦非暗示，而是隱晦教授。

在許多方面，彌勒所著《現觀莊嚴論》的偈頌描述著修道架構，如同索引的縮語、甚至是密語，無怪乎會衍生出著名的二十一本梵文注疏：^c

表 1：彌勒《現觀莊嚴論》二十一本注疏

- I. 結合《現觀莊嚴論》與某部《般若波羅蜜多經》
 - A. 《二萬〔五千〕頌般若波羅蜜多經》

phyin pa'i don kun gsal ba'i rin chen sgron me.

^a *mdo sde kun kyi mchog.*

^b *rnam mkhyen, sarvākārajñatā.*

^c 注疏書名等資訊請參閱參考書目，正文中的列表根據宗大師《金鬘疏》的闡釋；請參閱 Tsong kha pa, *Detailed Explanation of the Ornament and Brief Called Golden Garland of Eloquence*, trans. Gareth Sparham (Fremont, CA: Jain Publishing Company, 2008), vol. 1, 11-13. 之後的附註當中會提到宗大師對其中三本作者身分的質疑。另有內容相同但編排不同的列表，請參閱 Karl Brunnhölzl, *Gone Beyond: The Prajñāpāramitā Sūtras, The Ornament of Clear Realization, and its Commentaries in the Tibetan Kagyü tradition*, The Tsadra Foundation series, vol. 1 (Ithaca, NY: Snow Lion Publications, 2011), 65-66.

1. 聖解脫軍 Āryavimuktisena (*'phags pa grol sde*, ca. 6th century C.E.). 《二萬頌光明釋》將《二萬頌》分為八品，使其與《現觀莊嚴論》的八品相互對應
 2. 尊者解脫軍 Bhadanta Vimuktasena (*btsun pa grol sde*). 《二萬頌釋》
 3. 獅子賢 Haribhadra (*seng ge bzang po*, ca. 8th century C.E.). 《二萬頌八品釋》
 4. 寶作寂 Ratnākarashānti (*rin chen 'byung gnas zhi ba*). 《二萬頌具足清淨釋》
- B. 《十萬頌般若波羅蜜多經》
5. 法吉祥 Dharmashrī.^a 《十萬頌般若波羅蜜多經釋》
- C. 《八千頌般若波羅蜜多經》
6. 獅子賢 Haribhadra. 《八千頌般若波羅蜜多經釋：〈現觀莊嚴論〉之光明》
 7. 寶作寂 Ratnākarashānti. 《八千般若廣釋最勝心要》
 8. 無畏作護 Abhayākara Gupta (*jigs med 'byung gnas sbas pa*). 《八千般若要鍵月光釋》
- D. 《般若波羅蜜多攝頌》
9. 獅子賢 Haribhadra. 《難處釋易解》
 10. 覺吉祥智 Buddhashrījñāna. 《攝頌難處釋》
 11. 法吉祥 Dharmashrī. 《般若藏鑰》
- E. 《十萬頌、二萬五千頌、八千頌般若波羅蜜多經》
12. 念智稱^b 《十萬、二萬、八千般若三本八事^c同顯論》
- II. 未結合《現觀莊嚴論》與《般若波羅蜜多經》
13. 獅子賢 Haribhadra. 《現觀莊嚴論明義釋》
- A. 獅子賢所著《明義釋》另有兩部注疏
14. 法友 (*chos kyi bshes gnyen*). 《善明詞義疏》

^a 宗喀巴提出證據證明，此論實際上並非喀什米爾的法吉祥之作，亦非源自印度，因為其中內容取材西藏，他因此認定 (Sparham, *op. cit.*, 13) 「此論與《般若藏鑰》〔第十一項書目〕雖多指為法吉祥所著，余私以為彼等二論應為譯師或其他藏人所作。」

^b 宗喀巴對於念智稱是否實為作者有所存疑，(Sparham, *op. cit.*, 13) 「以八現觀而言三部般若經皆同一此一教授相當薄弱，對應《般若經》有其訛誤，[11]因此，是否為大班智達念智稱所著仍須深究。」

^c 八指八現觀，亦即八事。

15. 金洲法稱 Dharmakīrtishrī (*chos kyi grags pa dpal, or gser gling pa*). 《顯明難解疏》

B. 三部攝義

獅子賢所著《明義釋》之攝義

16. 智作慧 Prajñākaramati (*shes rab 'byung gnas blo gros, 950-1030*). 《現觀論釋攝義》

兩部彌勒《現觀莊嚴論》攝義

17. 阿底峽^a (*dīpaṃkaraśrījñāna, mar me mdzad ye shes, 982-1054*). 《般若波羅蜜多攝義燈》

18. 童吉祥 Kumārashrībhadrā (*bkra shis rgyal mtshan*). 《攝義》

C. 獅子賢所著《明義釋》其他兩部論釋

19. 寶稱 Ratnakīrti. 《名稱分釋》

20. 覺吉祥智 Buddhashrījñāna. 《現觀莊嚴論般若燈鬘釋》

D. 論作

21. 無畏作護 Abhayākara Gupta. 《牟尼密意莊嚴》，佛語略釋，其後三章主要講授彌勒《現觀論》當中的主題。

在以上二十一部注疏當中，蔣揚協巴主要參考聖解脫軍與獅子賢兩位的著作，而在西藏祖師的著作當中，其主要依歸則為宗喀巴大師洛桑扎巴所著《般若波羅蜜多要訣現觀莊嚴論具釋大疏—妙解金鬘》〔《金鬘疏》〕^b及其弟子賈曹達瑪仁欽^c所著《〈現觀莊嚴論〉疏：心要莊嚴》〔《心要莊嚴疏》〕^d，從而針對八事及其子科七十義敘明簡要的定義，並且更進一步分類，因此，以本書作為教科書，在研習過程中，實能幫助學者在心中建立彌勒《現觀莊嚴論》的架構圖、提供學習指南。

^a 宗喀巴亦懷疑阿底峽是否真為此論作者(Sparham, *op. cit.*, 13)，「〔號稱阿底峽所著〕《般若波羅蜜多攝義燈》亦為薄弱，其中眾多論述源於藏人，是故私以為此乃阿底峽弟子或其他藏人所作。」

^b *legs bshad gser 'phreng / shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan 'grel pa dang bcas pa'i rgya cher bshad pa legs bshad gser gyi phreng ba.*

^c *rgyal tshab dar ma rin chen, 1364-1432.*

^d *rnam bshad snying po rgyan/ shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan gyi 'grel pa don gsal ba'i rnam bshad snying po'i rgyan.*

如同前述，彌勒《現觀莊嚴論》影響了「道次第」系列論著，此外，亦強烈影響了「地道」教科書，包括果芒佛學院作者貢卻亟美汪波^a所著《地道論三乘莊嚴》^b以及蔣揚協巴與貢卻亟美汪波的宗義著作。然而，就入道修行的歷程而言，彌勒所著《現觀莊嚴論》其中的八事七十義與眾多衍義枝葉，描述得極其細緻深入、旁徵博引，「道次第」、「地道」、「宗義」等三者皆無法與之相提並論，是故，此書譯本於焉開展。

八事七十義

蔣揚協巴於八事中前五事，提列七十義中之前四十九義為能表該事之法，後二十一義則於剩餘三事之中羅列分類。

能表一切相智十法：^c

1. 大乘發心 (*theg chen sems bskyed, bodhicittotpādaḥ*)^d
2. 教授 (*gdams ngag, avavādaḥ*)

^a *dkon mchog 'jigs med dbang po, 1728-1791*

^b *sa lam gyi rnam bzhag theg gsum mdzes rgyan, Collected Works of dkon-mchog-'jigs-med-dbañ-po, vol. 7 (New Delhi: Ngawang Gelek Demo, 1972).* 英文譯本可參閱 Elizabeth Napper, *Kön-chog-jig-may-wang-po's Presentation of the Grounds and Paths: Beautiful Ornament of the Three Vehicles, With Commentary by Dan-ma-lo-chö*, UMA Institute for Tibetan Studies, 2013; 可在以下網址免費下載：

http://uma-tibet.org/edu/gomang/phar_phyin/salam.php.

^c 第一事為一切相智；一切相智有十法可做為特徵、定義、識別，一般而言，透過定義即可理解「被定義項」一所定義的對象。定義促成理解，也敘述特徵、解釋說明、引介認識。同理，因能做果的特徵，透露果的線索。此外，意識的對境可以幫助我們理解了知該對境的意識，從而做為該意識的特徵，幫助我們理解該意識。如同昂望班登在《詞意》（中文書名為暫譯，英文譯本 *Meaning of the Words, 4b.7*）中所言，此處的表徵有兩層意涵，其一是由因因果，其二是由境而表徵有境（亦即意識）。由此可知，此處的表徵並非一般定義中的表徵方式，譬如「濕而能潤」（水的定義）能定義水、能代表水。

的確，這十法能幫助我們了解一切相智，因為修習此等十法方能成就一切相智。此外，一切相智乃究竟智慧，能現觀此等十法所含攝的一切大乘因果，而由此十項對境我們得以認識證悟此等十者的主體。由此，一切相智可以視為此等十法的「被定義項」、所表徵者，即使有別於一般「定義」與「被定義項」的關係，所以此等十法可以視為一切相智的定義、能表。

^d 以下引用的藏文與梵文，藏文依據蔣揚協巴著作，梵文則依據 Obermiller, *Analysis of the Abhisamayālamkāra*，是故，詞彙並非完全對應。

3. 抉擇分 (*nges 'byed yan lag, nirvedhāṅgaḥ*)
4. 大乘正行所依—自性住種姓 (*theg chen sgrub pa'i rten rang bzhin gnas rigs, pratipatterādhāraḥ prakṛtisthaṃ gotram*)
5. 大乘正行所緣 (*theg chen sgrub pa'i dmigs pa, pratipatterālam-banam*)
6. 大乘正行所為 (*theg chen sgrub pa'i ched du bya ba, pratipatterūddeśaḥ*)
7. 披甲正行 (*go sgrub, saṃnāhapratipattiḥ*)
8. 趣入正行 (*'jug sgrub, prasthānapratipattiḥ*)
9. 資糧正行 (*tshogs sgrub, saṃbhārapratipattiḥ*)
10. 出生正行 (*nges 'byung sgrub pa, niryānapratipattiḥ*)

能表道智十一法：

11. 道智支分 (*lam shes kyi yan lag, mārgajñātāṅgāni*)
12. 了知弟子聲聞道之道智 (*slob ma nyan thos kyi lam shes pa'i lam shes, śrāvakamārgajñānamayī mārgajñātā*)
13. 了知麟喻獨覺道之道智 (*bse ru rang rgyal gyi lam shes pa'i lam shes, pratyekajinamārgajñānamayī mārgajñātā*)
14. 於今生後世有大勝利之大乘見道 (*'di phyir phan yon che ba'i theg chen mthong lam, mahānuśaṃso mahāyāna-darśanamārgaḥ*)
15. 〔大乘〕修道之作用 (*sgom lam gyi byed pa, bhāvanāmārgasya kāritram*)
16. 〔大乘〕勝解修道 (*mos pa'i sgom lam, adhimuktalakṣaṇo bhāvanāmārgaḥ*)
17. 讚事稱揚〔大乘勝解修道〕勝利 (*de'i phan yon bstod bkur bsngags gsum, stutistomaprasāmsāḥ*)
18. 〔大乘〕向修道 (*bsngo ba sgom lam, pariṇāmanālakṣaṇo bhāvanāmārgaḥ*)
19. 〔大乘〕隨喜修道 (*rjes su yi rang sgom lam, anumodalakṣaṇo bhāvanāmārgaḥ*)
20. 〔大乘〕引發修道 (*sgrub pa sgom lam, abhinirhārasvabhāvo bhāvanāmārgaḥ*)
21. 〔大乘〕清淨修道 (*rnam dag sgom lam, atyantaviśuddhisvabhāvo bhāvanāmārgaḥ*).

能表基智九法：

22. 智不住諸有之基智 (*shes pas srid la mi gnas pa'i gzhi shes, prajñayā bhavāpratiṣṭhitam vastujñānam*)

23. 悲不住寂滅之道智 (*snying rjes zhi la mi gnas pa 'i lam shes, kṛpayā śamāpratiṣṭhā mārgajñatā*)
24. 遠離果佛母之基智 ('*bras yum la ring ba 'i gzhi shes, phalamūtamāturdūrībhūtaṃ vastujñānam*)
25. 接近果佛母之基智 ('*bras yum la nye ba 'i gzhi shes, phalamūtamāturāsannībhūtaṃ vastujñānam*)
26. 相執所縛異品之基智 (*mtshan 'dzin gyis bcings pa 'i mi mthun phyogs kyi gzhi shes, nimittagrahaṇabaddhaṃ vipakṣamūtaṃ vastujñānam*)
27. 相執對治所攝持對治品之基智 (*mtshan 'dzin gyi gnyen pos zin pa 'i gnyen po phyogs kyi gzhi shes, nimittagrahaṇapratipakṣaparigrhītaṃ pratipakṣabhūtaṃ vastujñānam*)
28. 基智加行 (*gzhi shes sbyor ba, vastujñānaprayogaḥ*)
29. 〔基智〕加行所執平等性 (*sbyor ba 'i 'dzin stangs mnyam pa nyid, prayogasya samatā*)
30. 見道 (*mthong lam, darśanamārgaḥ*).

能表圓滿一切相加行十一法：

31. 行相 (*rnam pa, ākārāḥ*)
32. 加行 (*sbyor ba, prayoga*)
33. 〔加行〕功德 (*yon tan, guṇaḥ*)
34. 加行之過失 defects of trainings (*sbyor ba 'i skyon, prayoga-dosaḥ*)
35. 〔加行〕性相 characteristics [of trainings] (*mtshan nyid, lakṣāṇi*)
36. 順解脫分 (*thar pa cha dang mthun pa, mokṣabhāgīyaṃ*)
37. 順抉擇分 (*nges 'byed cha mthun pa, nirvedhabhāgīyaṃ*)
38. 有學不退眾^a (*slob pa phyir mi ldog pa 'i dge 'dun, śaikṣo 'vaivartiko bodhisattvagaṇaḥ*)
39. 有寂平等之加行 (*srid zhi mnyam nyid kyi sbyor ba, bhavaśāntisamatābhāvanāprayogaḥ*)
40. 嚴淨佛土加行 training of a pure land (*zhing dag sbyor ba, bud-dhakṣetrapariśuddhiprayogaḥ*)
41. 方便善巧加行 training in skill in means (*thabs mkhas sbyor ba, upāyakausalaprayogaḥ*)

能表至頂加行八法：

^a 「〔僧〕眾」，藏文 *dge 'dun* 一詞，字面解釋為「求善者」。

42. 煖頂加行 (*drod rtse sbyor, ūṣmamūrdhaprayogaḥ*)
43. 頂頂加行 (*rtse mo 'i rtse sbyor, mūrdhamūrdhaprayogaḥ*)
44. 忍頂加行 (*bzod pa 'i rtse sbyor, kṣāntimūrdhaprayogaḥ*)
45. 世第一法頂加行 (*chos mchog gi rtse sbyor, agradhar-matāmūrdhaprayogaḥ*)
46. 見道頂加行 (*mthong lam rtse sbyor, darśanamārgamūrdhaprayogaḥ*)
47. 修道頂加行 (*sgom lam rtse sbyor, bhāvanāmārgamūrdhaprayogaḥ*)
48. 無間道頂加行 (*bar cad med ba 'i rtse sbyor, anantaramūrdhaprayogaḥ*)
49. 應斷邪行 (*bsal bya log sgrub, apaneyavipratipattiḥ*).

漸次加行若予區分，有十三項：

50. 布施波羅蜜多
51. 持戒波羅蜜多
52. 忍辱波羅蜜多
53. 精進波羅蜜多
54. 靜慮波羅蜜多
55. 般若波羅蜜多
56. 佛隨念
57. 法隨念
58. 僧隨念
59. 戒隨念
60. 施隨念
61. 天隨念
62. 證無體性

剎那加行若予區分，有四項加行體性一、反體異：

63. 非異熟剎那加行
64. 異熟剎那加行
65. 無相剎那加行
66. 無二剎那加行

法身若予區分，有四：

67. 體性身 (*ngo bo nyid sku, svabhāvikakāya*)
68. 聖智法身 (*ye shes chos sku, jñānadharmakāya*)

69. 受用身 (*longs sku, sām̐bhogakāya*)
 70. 化身 (*sprul sku, nirmānakāya*).

以上列表再整理成以下較為正式的科判

八事七十義

能表三智三十法

Chapter I. The ten phenomena characterizing **Exalted-knowers-of-all-aspects** (རྣམ་མཁྱེན་)

1st Topic

1. Great Vehicle Mind-generations (སེམས་བསྐྱེད་)

2nd Topic

2. Guidance (གདམས་ངག་)

3rd Topic

3. Limbs of Definite Discrimination (ངེས་འབྱེད་ཡན་ལག་)

4th Topic

4. Naturally Abiding Lineage, the Support of Great Vehicle Achievings (ཐེག་ཆེན་རྒྱལ་པའི་རྟེན་རང་བཞིན་གནས་རིགས་)

5th Topic

5. Objects of Observation of Great Vehicle Achievings (ཐེག་ཆེན་རྒྱལ་པའི་དམིགས་པ་)

6th Topic

6. Objects of Intent of Great Vehicle Achievings (ཐེག་ཆེན་སྐྱབ་པའི་ཆེད་དུ་བྱ་བ་)

7th Topic

7. Achievings through Armor (གོ་སྐྱབ་)

8th Topic

8. Achievings through Engagement (འཇུག་སྐྱབ་)

9th Topic

9. Achievings through Collections (ཚོགས་སྐྱབ་)

10th Topic

10. Definitely Issuative Achievings (ངེས་འབྱུང་སྐྱབ་པ་)

Chapter II. The eleven phenomena characterizing
Knowers of paths (ལམ་ཤེས་)

11th Topic

1. Limbs of Knowers of Paths (ལམ་ཤེས་གྱི་ཡན་ལག་)

12th Topic

2. Knowers of Paths that Know Hearer Paths (ཉན་
ཐོས་གྱི་ལམ་ཤེས་པའི་ལམ་ཤེས་)

13th Topic

3. Knowers of Paths that Know Solitary Victor
Paths (རང་རྒྱལ་གྱི་ལམ་ཤེས་པའི་ལམ་ཤེས་)

14th Topic

4. Great Vehicle Paths of Seeing, Greatly Benefi-
cial in This and Future Lives (འདི་ཕྱིར་ཕན་ཡོན་ཆེ་བའི་
ཐེག་ཆེན་མཐོང་ལམ་)

15th Topic

5. Functions of a [Great Vehicle] Path of Meditation (སྦོམ་ལམ་གྱི་བྱེད་པ་)

6. Paths of Meditation

16th Topic

Paths of Meditation of Belief (མོས་པ་སྦོམ་ལམ་)

17th Topic

7. Praise, Extolling, and Lauding of the Benefits of That [Path of Meditation of Belief] (དེའི་ཕན་ཡོན་བསྟོད་བརྟུན་བཟང་གསུང་གསུང་)

18th Topic

8. Paths of Meditation of Dedication (བསྐྱོད་པ་སྦོམ་ལམ་)

19th Topic

9. Paths of Meditation of Admiration (རྗེས་སུ་ཡི་རང་སྦོམ་ལམ་)

20th Topic

10. Paths of Meditation of Achieving (རྒྱུ་བ་པ་སྦོམ་ལམ་)

21st Topic

11. Paths of Meditation of Complete Purity (རྣམ་དག་སྦོམ་ལམ་)

Chapter III. The nine phenomena characterizing **Knowers of bases** (གཞི་ཤེས་)

22nd Topic

1. Knowers of Bases Not Abiding in the Extreme of Mundane Existence due to Knowledge (ཤེས་པས་སྲིད་ལ་མི་གནས་པའི་གཞི་ཤེས་)

23nd Topic

[2. Knowers of Paths Not Abiding in the Extreme of Peace due to Compassion (སློང་རྗེས་ཞི་ལ་མི་གནས་པའི་ལམ་ཤེས་)]

24rd Topic

3. Knowers of Bases Distant from the Fruit Mother (འབྲས་ཡུམ་ལ་རིང་བའི་གཞི་ཤེས་)

25th Topic

4. Knowers of Bases Close to the Fruit Mother (འབྲས་ཡུམ་ལ་ཉེ་བའི་གཞི་ཤེས་)

26th Topic

5. Knowers of Bases Classed as Discordant (མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱི་གཞི་ཤེས་)

27th Topic

6. Knowers of Bases Classed as Antidotes (གཞེན་པོ་ཕྱོགས་ཀྱི་གཞི་ཤེས་)

28th Topic

7. Trainings in Knowers of Bases (གཞི་ཤེས་སྦྱོར་བ་)

29th Topic

8. Equalities in the Modes of Apprehension of Trainings [in Knowers of Bases] (སྦྱོར་བ་དེའི་འཛིན་སྟངས་མཉམ་ཉིད་)

30th Topic

9. Paths of Seeing (མཐོང་ལམ་)

THE THIRTY-SIX PHENOMENA CHARACTERIZING
THE FOUR TRAININGS

Chapter IV. The eleven phenomena characterizing
Complete trainings in all aspects (རྣམ་ཚོགས་སྦྱོར་བ་)

31st Topic

1. Aspects (རྣམ་བ་)

32nd Topic

2. Trainings (སྦྱོར་བ་)

33rd Topic

3. Qualities of Trainings (སྦྱོར་བའི་ཡོན་ཏན་)

34th Topic

4. Defects of Trainings (སྦྱོར་བའི་སྦྱོན་)

35th Topic

5. Characteristics of Trainings (སྦྱོར་བའི་མཚན་ཉིད་)

36th Topic

6. Concordances with a Portion of Liberation (ཐར་
བ་ཆ་མཐུན་)

37th Topic

7. Concordances with a Portion of Definite Dis-
crimination (ངེས་འབྱེད་ཆ་མཐུན་)

38th Topic

8. Irreversible Community Members (ཕྱིར་མེ་ཚོགས་པའི་
དགོ་འདུན་)

39th Topic

9. Trainings in the Equality of Mundane Existence and Peace (སྲིད་ཞི་མཉམ་ཉིད་ཀྱི་སྦྱོར་བ་)

40th Topic

10. Trainings in a Pure Land (ཞིང་དག་སྦྱོར་བ་)

41th Topic

11. Trainings in Skill in Means (ཐབས་མཁས་སྦྱོར་བ་)

Chapter V. The eight phenomena characterizing Peak trainings (ཚེ་སྦྱོར་)

42nd Topic

1. Heat Peak Trainings (དྲོད་ཚེ་སྦྱོར་)

43rd Topic

2. Peak Peak Trainings (ཚེ་མའི་ཚེ་སྦྱོར་)

44th Topic

3. Forbearance Peak Trainings (བཟོད་པའི་ཚེ་སྦྱོར་)

45th Topic

4. Supreme Mundane Qualities Peak Trainings (ཚོས་མཚན་གྱི་ཚེ་སྦྱོར་)

46th Topic

5. Path-of-Seeing Peak Trainings (མཐོང་ལམ་ཚེ་སྦྱོར་)

47th Topic

6. Path-of-Meditation Peak Trainings (སྒོམ་ལམ་ཚེ་སྦྱོར་)

48th Topic

7. Uninterrupted Peak Trainings (བར་ཚད་མེད་པའི་ཚེ་སྦྱོར་)

49th Topic

8. Wrong Achievings to be Avoided (བསམ་བྱ་ལོག་སྐྱབ་)

Chapter VI. The thirteen phenomena characterizing **Serial trainings** (མཐར་གྱིས་སྦྱོར་བ་)

50th Topic

1. Perfection of Giving (སྤྱོད་པའི་ཕར་ཕྱིན་)

51st Topic

2. Perfection of Ethics (ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕར་ཕྱིན་)

52nd Topic

3. Perfection of Patience (བརོད་པའི་ཕར་ཕྱིན་)

53rd Topic

4. Perfection of Effort (བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་ཕར་ཕྱིན་)

54th Topic

5. Perfection of Concentration (བསམ་གཏུན་གྱི་ཕར་ཕྱིན་)

55th Topic

6. Perfection of Wisdom (ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕར་ཕྱིན་)

56th Topic

7. Recollection of the Buddha Jewel (སངས་རྒྱས་དཀོན་མཆོག་རྗེས་སུ་དྲན་བ་)

57th Topic

8. Recollection of the Doctrine Jewel (ཚོས་དཀོན་མཆོག་རྗེས་སུ་དྲན་བ་)

58th Topic

9. Recollection of the Spiritual Community Jewel (དགེ་བཅུན་དཀོན་མཆོག་རྗེས་སུ་དྲན་བ་)

59th Topic

10. Recollection of ethics (ཚུལ་ཁྲིམས་རྗེས་སུ་དྲན་པ་) [illustrating reversal from the unfavorable class]

60th Topic

11. Recollection of generosity (གཏོང་བ་རྗེས་སུ་དྲན་པ་) [illustrating engagement in virtue]

61st Topic

12. Recollection of deities [endowed with the eye of pristine wisdom] and gurus (རྣ་སླ་མ་རྗེས་སུ་དྲན་པ་) [as judges of whether virtues or nonvirtues are performed]

62nd Topic

13. Realizing the naturelessness (ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་རྟོགས་པ་) [of all those twelve]

Chapter VII. The four phenomena characterizing

Momentary trainings (སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱར་བ་)63rd Topic

1. Nonfruitful Momentary Trainings (རྣམ་པར་སྦྱིན་པ་མ་ཡིན་པའི་སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱར་བ་)

64th Topic

2. Fruitful Momentary Trainings (རྣམ་པར་སྦྱིན་པའི་སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱར་བ་)

65th Topic

3. Characterless Momentary Trainings (མཚན་ཉིད་མེད་པའི་སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱར་བ་)

66th Topic4. Nondual Momentary Trainings (གཞིས་སྲུ་མེད་པའི་
སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱར་བ་)CHAPTER VIII. THE FOUR PHENOMENA
CHARACTERIZING BODIES OF ATTRIBUTES (ཚོས་སྐྱུ་)67th Topic

1. Nature Bodies (ངོ་བོ་ཉིད་སྐྱུ་)

68th Topic2. Pristine Wisdom Bodies of Attributes (ཡེ་ཤེས་ཚོས་
སྐྱུ་)69th Topic

3. Complete Enjoyment Bodies (ལོངས་སྐྱུ་)

70th Topic

4. Emanation Bodies (སྦྱུ་སྐྱུ་)

Buddha Activities (སངས་རྒྱལ་གྱི་འཕྲིན་ལས་)

《阿逸多上師口訣》作者

本論作者蔣揚協巴·昂望尊居^a，西元 1648 年誕生於西藏安多青海湖以東，叔父出家為僧，尊者經他教導七歲能識藏文字母，讀寫無礙，六年後受沙彌戒。二十一歲負笈前往拉薩，於哲蚌寺果芒佛學院進修經論，六年後受比丘戒，二十九歲入拉薩下密院，三十三歲

^a 此一略傳取自 Hopkins, *Maps of the Profound* [《深奧地圖》], 14-15, 詳傳請參閱 Derek F. Maher, “Knowledge and Authority in Tibetan Middle Way Schools of Buddhism: A Study of the Gelukba (*dge lugs pa*) Epistemology of Jamyang Shayba (*jam dbyangs bzhad pa*) In Its Historical Context” [中文暫譯《西藏佛教中觀派知識與權威：在歷史脈絡中蔣揚協巴的格魯知識論研究》] (Ph.D. diss., University of Virginia, 2003), 169-196。

在哲蚌寺近郊石窟中閉關修行兩年，而根據仰望雷登^a的說法，尊者或許於此期間親見文殊菩薩含笑聖顏，由此因緣得名「妙音笑」蔣揚協巴。

尊者五十三歲受命擔任果芒佛學院住持，1710年六十二歲返回安多建立拉卜楞寺^b，七年後，再增設密宗院，大師著作等身，舉凡藏傳佛法重大學科皆有相關著述，大師名聞遐邇，備受西藏官署、滿清皇帝禮敬推崇，1721/2年圓寂，享年七十三／四歲。

蔣揚協巴對格魯影響相當深遠，部分是因為當時裏海、西伯利亞一帶的蒙古人與果芒佛學院關係緊密，多數信從格魯教派。大師一生如同眾多典型的西藏祖師，夙慧早發、博學多聞、持教弘法、參與政務、教化顯貴、著作等身，是寺院堪布、瑜伽士、幻士，亦是受人擁戴的經教師。

蔣揚協巴對格魯影響相當深遠，部分是因為當時裏海、西伯利亞一帶的蒙古人多數信從格魯教派，而他們與果芒佛學院關係相當緊密。如同西藏其他眾多典型的祖師大德，大師一生夙慧早發、博學多聞、持教弘法、參與政務、教化顯貴、著作等身，是寺院堪布、瑜伽士、幻士，亦是受人擁戴的經教師。

本書編排方式

為方便通曉藏文讀者，中文譯文告一段落之後，都會附上蔣揚協巴藏文原文，以較大字體收錄。

本書除了收錄蔣揚協巴《七十義》內文翻譯，另以登馬洛確仁波切口頭註釋為研讀輔助，係為西元 1978 年春季，仁波切受邀在美國維吉尼亞大學所傳授，雖非逐句解釋，提供的背景知識與重點延伸卻相當寶貴。仁波切是哲蚌寺洛色林學院畢業的格西，曾任尊勝佛學院堪布，亦為「措千祖古」^c。如欲參考仁波切傳記，可以參考以下連結：<http://uma-tibet.org/haa/archive.php>。

本書補充解說的主要參考書籍包括：

貢唐·洛卓嘉措 (*gung thang blo gros rgya mtsho*, 1851-1928/1930)，《〈明義釋〉注疏：解脫除闇》。^d哲蚌寺果芒佛學院。

^a *mkhan zur ngag dbang legs ldan*, 1900-1971；拉薩下密院堪蘇、果芒佛學院格西，生於西藏中、西部交界雅德(*gyag sde*)，劃入衛藏(*gtsang*)，另有一位蒙古籍的仰望雷登。

^b *bkra shis 'khyil*.

^c *tshogs chen sprul sku*.

^d *mngon rtogs rgyan gyi 'grel chung don gsal ba'i mchan 'grel kun bzang zhing gi nyi ma thar 'dod mun sel*, TBRC W00EGS1017126, which is a PDF of: Lhasa (?): dge ldan legs bshad gsung rab 'grem spel khang, 2006.

賈曹達瑪仁欽 (*rgyal tshab dar ma rin chen*, 1364-1432) , 《心要莊嚴疏》。^a宗喀巴大師的弟子，是大師圓寂後首位甘丹法座繼位者。

貢卻亟美汪波 (*dkon mchog 'jigs med dbang po*, 1728-1791) , 《八事七十義建立攝義》。^b「蔣揚協巴」轉世再來，哲蚌寺果芒佛學院。

洛桑卻吉堅贊，第四世班禪喇嘛 (*blo bzang chos kyi rgyal mtshan*, 1567/1570-1662) , 《〈般若波羅蜜多要訣現觀莊嚴論〉心要之要善說海—第一品釋義》。^c透由師承，即可更了解班禪大師學修的脈絡，比方說，大師在扎什倫布寺的聞思洲佛學院 (*thos bsam gling grwa tshang*) 學習，師承班久嘉措 (*dpal 'byor rgya mtsho*) 。

隆多昂望洛桑 (*klong rdol ngag dbang blo bzang*, 1719-1794) , 《般若經名相》。^d色拉傑佛學院。

昂望班登 (*ngag dbang dpal ldan*, b. 1797) , 又名班登卻傑 (*dpal ldan chos rje*) , 《〈現觀莊嚴論〉詞意解：慈尊言教》。^e哲蚌寺果芒佛學院（亦稍可說為哲蚌寺洛色林佛學院）。

策秋林·耶喜傑千 (*tshe mchog gling ye shes rgyal mtshan*, 1713-1793) , 《〈般若八千頌〉與〈現觀莊嚴論〉對應〔宗喀巴之〕〈菩提道次第〉要義明示口訣：般若明燈》。^f哲蚌寺果芒佛學院。

^a *rnam bshad snying po rgyan/ shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan gyi 'grel pa don gsal ba'i rnam bshad snying po'i rgyan*, (Sarnath: Gelugpa Student's Welfare Committee, 1980).

^b *dnagos brgyad don bdun cu'i rnam bzhag bsdus pa*, Collected Works, vol. 6 (New Delhi: Ngawang Gelek Demo, 1972).

^c *shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan gyi snying po'i snying po gsal bar legs par bshad pa'i rgya mtsho las skabs dang po'i rnam par bshad pa*, Collected Works, vol. 4 (New Delhi: Gurudeva, 1973).

^d *phar phyin las byung ba'i ming gi rnam grangs*, Collected Works, Śata-Piṭaka Series, vol. 100 (New Delhi: International Academy of Indian Culture, 1973).

^e *bstan bcos mngon rtogs rgyan tshig don gyi sgo nas bshad pa byams mgon zhal lung*, (TBRC W5926-3829: 221-416).

^f *sher phyin stong phrag brgyad pa dang mngon rtogs rgyan sbyar te byang chub lam gyi rim pa'i gnad rnams gsal bar ston pa'i man ngag sher phyin gsal ba'i sgron me*, Collected Works, vol. 7 (New Delhi: Tibet House, 1975).

本書編輯的最後一年獲得果芒佛學院洛桑傑千格西〔2016年起升任院長，學院位於印度卡那達卡邦孟古 (Mundgod, Karnataka State)；亦曾擔任印度洪蘇爾(Hunsur)下密院糾察師〕鼎力相助、提供諮詢建議。

此一英譯本係為蔣揚協巴《善說八事七十義：阿逸多上師口訣》乃為第一本外文完整譯本。Eugène Obermiller 所著 *Analysis of the Abhisamayālaṃkāra*^a 一書中有前四品一部分的英文翻譯，該本著作相當卓越，其中結合梵文與藏文的注疏，以相當創新、豐富的方式呈現了彌勒《現觀莊嚴論》前四品的論述，可惜 Obermiller 壯志未酬，並未完整呈現整部論典。

英文譯本開頭的詳細目次，應可方便讀者查閱 Eugène Obermiller 上述著作以及以下著作當中相關的章節：

Theodore Stcherbatsky and Eugène Obermiller, *Abhisamayālaṅkāra-Prajñāpāramitā-Upadeśa-śāstra: The Work of Bodhisattva Maitreya*
Edward Conze, *The Perfection of Wisdom in Eight Thousand Lines & Its Verse Summary and The Large Sūtra on Perfect Wisdom, with the Divisions of the Abhisamayālaṅkāra*

Kōei Amano, *A study on the Abhisamaya-alaṃkāra-kārikā-śāstra-vṛtti*

Gareth Sparham, *Abhisamayālaṃkāra with [Āryavimuktisena's] Vṛtti and [Haribhadra's] Ālokā and Detailed Explanation of the Ornament and Brief Called Golden Garland of Eloquence by Tsong kha pa*

Karl Brunnhölzl, *Gone Beyond: The Prajñāpāramitā Sūtras, The Ornament of Clear Realization, and its Commentaries in the Tibetan Kagyü tradition and Groundless Paths: The Prajñāpāramitā Sūtras, The Ornament of Clear Realization, and Its Commentaries in the Tibetan Nyingma Tradition.*

此外，蔣揚協巴並未引用彌勒《現觀莊嚴論》前兩首偈頌，因此，本書收錄第四世班禪喇嘛洛桑卻吉堅贊的註解做為簡要的引言。

彌勒《現觀莊嚴論》共有八品〔八事〕及頭尾的序攝二品，七十義的命名、編號係皆遵從蔣揚協巴原著，藏文本中前五品列出諸義為各事能表諸法，後三品諸義則為各事更進一步的分類。哲蚌寺果芒佛學院的策秋林·耶喜傑千與色拉傑佛學院的隆多·昂望洛桑兩人前述著作中，皆有明確的編號，從而確認了從第一到七十義的編號，諸義編號在目錄中以及蔣揚協巴與昂望班登二人著作的譯文中都會出現，本書也另外記錄了各品與偈頌的編號。

^a Eugène Obermiller, *Analysis of the Abhisamayālaṃkāra (Fasc. 1)*, Calcutta Oriental Series No. 27 (London: Luzac & Co., 1936; reprint: Fremont, CA: Asian Humanities Press, 2001).

版本參照

本書詳細比對蔣揚協巴藏文原著的兩部基本版本：

don bdun cu'i mtha' spyod mi pham bla ma'i zhal lung gsal ba'i legs bshad blo gsal mgul rgyan. 1a-20a. 果芒佛學院出版，日期不詳。檢索簡稱：“1987 Go-mang Lhasa”〔1987 拉薩果芒〕，該版本乃為 1987 年於西藏拉薩果芒佛學院取得，故而如此命名。

dnogs po brgyad don bdun cu'i rnam gzhag legs par bshad pa mi pham bla ma'i zhal lung. In *kun mkhyen 'jam dbyangs bzhad pa'i rdo rje mchog gi gsung 'bum*, vol. 14. TBRC W22186.14: 115-178，此為 *bla brang bkra shis 'khyil: bla brang brka shis 'khyil dgon* 之 PDF 檔，出版日期不詳。檢索簡稱：“2011 TBRC *bla brang*”，此為上述版本之修正版。

除了以上述 *bla brang brka shis 'khyil* 的版本為主要依據，另參考其他六個版本：

“1973 Ngawang Gelek *bla brang*” = *Collected Works of 'Jam-dbyaṅs-bzad-pa'i-rdo-rje*, vol. 15. New Delhi, India: Ngawang Gelek Demo, 1973.

“1995 Mundgod revision of Ngawang Gelek *bla brang*” = *Collected Works of 'Jam-dbyaṅs-bzad-pa'i-rdo-rje*, vol. 16. Mundgod, India: Gomang College, 1995.

“1999 Mundgod” = *'jam dbyangs bzhad pa* and *'jigs med dbang po. don bdun cu'i mtha' dpyod mi pham bla ma'i zhal lung dang sa lam gyi rnam gzhag theg gsum mdzes rgyan grub mtha' rnam gzhag rin po che'i phreng ba bcas*. Mundgod, India: Drepung Gomang Library, 1999.

1999 Tōyō Bunko CD-ROM: “Tibetan texts of *don bdun bcu* of *'jam dbyangs bzhad pa* and *rigs lam 'phrul gyi lde mig* of *dkon mchog bstan pa'i sgron me*.” In the Toyo Bunko Database CD Release II. Tokyo, Japan: Tōyō Bunko, 1999. CD-ROM. (This edition is based on the 1999 Mundgod edition.)

“2001 Kan su'u” = *dnogs po brgyad don bdun cu'i rnam gzhag legs par bshad pa mi pham bla ma'i zhal lung*. In *don bdun cu dang sa lam sogs nyer mkho'i skor phyogs bsgrigs*: 88-146. Kan su'u, China: kan su'u mi rigs dpe skrun khang, 2001.

“2005 Mundgod” = *dnogs po brgyad don bdun cu'i rnam gzhag legs par bshad pa mi pham bla ma'i zhal lung*. In *don bdun cu dang sa lam sogs nyer mkho'i skor phyogs bsgrigs*: 1-67. Mundgod, India: Drepung Gomang

Library, 2005.

兩個基本版本的關鍵對照，可參考以下連結：

http://uma-tibet.org/edu/gomang/phar_phyin/seventy.php.

第八品 說明能表果法身四法

為開示果法身故，〔彌勒《現觀莊嚴論》，VIII.1-40〕云：

{VIII.1}

能仁自性身
得諸無漏法
一切種清淨
彼自性為〔空性〕相

{VIII.2}

1) 順菩提分法
2) 無量及 3) 解脫
4) 九次第等至
5) 十遍處自體

{VIII.3}

6) 最為殊勝處
差別有八種
7) 無諍與 8) 願智
9) 神通 10) 無礙解

{VIII.4}

11) 四一切清淨
12) 十自在 13) 十力
14) 四種無所畏
及 15) 三種不護

{VIII.5}

並 16) 三種念住
17) 無忘失法性
18) 永害諸隨眠
19) 大悲諸眾生

{VIII.6}

20) 唯佛不共法
說有十八種
21) 及一切相智
說名為法身

{VIII.7}

聲聞 無諍定
離見者煩惱
佛無諍永斷

聚落等煩惱

{VIII.8}

佛所有願智

- (1) 任運 (2) 無礙著
- (3) 無障礙 (4) 常住
- (5) 普答一切問

{VIII.9}

若善因成熟
於彼彼所化
爾時能饒益
即於彼彼現

{VIII.10}

如天雖降雨
種壞不發芽
諸佛雖出世
無根不獲善

{VIII.11}

如是事廣大
故說佛為遍
即此無盡故
亦可說為常

{VIII.12}

許三十二相
八十隨好性
受用大乘故
名佛受用身

{VIII.13}

- 1) 手足輪相具
- 2) 足底如龜腹^a
- 3) 手足指網連
- 4) 柔軟極細嫩
- 5) 身七處充滿^b

^a 龍樹《寶鬘論》(178d)中，此相係「兩足平整」。

^b 龍樹《寶鬘論》(180def)：

身高手及足
雙肩與後頸
滿故七處高

{VIII.14}

- 6) 手足指纖長
- 7) 跟廣 8) 身洪直
- 9) 足膝骨不突
- 10) 諸毛皆上靡
- 11) 踰如鑿泥耶
- 12) 雙臂形長妙
- 13) 陰藏密第一^a

{VIII.15}

- 14) 皮金色 15) 細薄
- 16) 孔一毛右旋
- 17) 眉間毫相嚴^b
- 18) 上身如獅子
- 19) 膊圓 20) 實項豐

{VIII.16}

- 21) 非勝現勝味
- 22) 身量縱橫等
譬諾瞿陀樹
- 23) 頂肉髻圓顯
- 24) 舌廣長 25) 梵音
- 26) 兩頰如獅王

{VIII.17}

- 27) 齒潔白 28) 平 29) 齊
- 30) 諸齒極細密
數量滿四十
- 31) 紺目 32) 牛王睫
妙相三十二

{VIII.18}

此 中此此相
所有能生因
由彼彼圓滿
能感此諸相

{VIII.19}

迎送師長等
正受堅固住
習近四攝事

^a 賈曹傑《中觀寶鬘論頌顯明要義釋》(185.5) 解釋為如同象或馬。

^b 眉間旋繞毫毛 (龍樹《寶鬘論》，偈頌 187d)。

布施妙資財

{VIII.20}

救放所殺生
增長受善等
是能生因相
如經所宣說

{VIII.21}

佛 1) 爪赤銅色
2) 潤澤 3) 高諸指
4) 圓 5) 滿 6) 而纖長
7) 脈不現 8) 無結

{VIII.22}

9) 踝隱 10) 足平隱
11) 行步如獅 12) 象
13) 鵝 14) 牛王 15) 右旋
16) 妙 17) 直進堅密

{VIII.23}

18) 光 19) 潔 20) 身相稱
21) 潔淨 22) 軟 23) 清淨
24) 眾相皆圓滿
25) 身廣大微妙

{VIII.24}

26) 步庠序 27) 雙目
清淨 28) 身細嫩
29) 身無怯 30) 充實
31) 其身善策勵

{VIII.25}

32) 支節善開展
33) 顧視淨無翳
34) 身圓而 35) 相稱
36) 無歪身 37) 平整

{VIII.26}

38) 臍深 39) 臍右旋
40) 為眾所樂見
41) 行淨 42) 身無疣
無諸黑麤點

{VIII.27}

- 43) 手軟如木棉
 44) 手文明 45) 深 46) 長
 47) 面門不太長
 48) 唇紅如頻婆^a

{VIII.28}

- 49) 舌柔軟 50) 微薄
 51) 赤紅 52) 發雷音^b
 53) 語美妙 54) 牙圓
 55) 鋒利 56) 白 57) 平齊

{VIII.29}

- 58) 漸細 59) 鼻高修
 60) 清淨最第一
 61) 眼廣 62) 眼睫密
 63) 猶如蓮華葉

{VIII.30}

- 64) 眉修長 65) 細軟
 66) 潤澤 67) 毛齊整
 68) 手長滿 69) 耳齊
 70) 耳輪無過失

{VIII.31}

- 71) 額部善分展
 72) 開廣 73) 頂周圓
 74) 髮紺青如蜂
 75) 稠密 76) 軟 77) 不亂

{VIII.32}

- 78) 不澀 79) 出妙香
 能奪眾生意
 80) 德紋相吉祥^c

^a 根據《佛光大辭典》，頻婆，梵語 *bimba* 或 *bimbajā*，巴利語 *bimba* 或 *bimbajāla*。意譯相思樹。學名 *Momordica monadelpha*。其果實為鮮紅色，稱為頻婆果、頻婆羅果，以之為赤色之譬喻。如新華嚴經卷六十五謂「唇口丹潔如頻婆果」。同經卷二十二以「百萬億頻婆羅香」等語形容兜率天宮之莊嚴。

^b 藏文原文為 *'brug gi sgra nyid*，字面意思為「龍之聲」，本書英譯本係從藏文字面翻譯，而法尊法師所譯《現觀莊嚴論》中譯本則從意譯，亦即龍之聲如雷。

^c 該行的藏文原文為 *dpal gyi be'u dang bkra shis*，若照字面翻譯則為「無盡

是為佛隨好^a

{VIII.33}

若乃至三有
於眾生平等
作種種利益
佛化身無斷

{VIII.34}

如是 盡生死
此事業無斷
1) 諸趣寂滅業
2) 安立四攝事

{VIII.35}

3) 令知諸雜染
及知諸清淨
4) 有情如證義
5) 六波羅蜜多

{VIII.36}

6) 佛道 7) 自性空
8) 盡滅二戲論
9) 假名 10) 無所得
11) 成熟諸有情

{VIII.37}

12) 及立菩薩道
13) 遣除諸執著
14) 得菩提 15) 嚴淨
佛土 16) 及決定

{VIII.38}

17) 無量有情利
18) 親近佛等德
19) 菩提分諸業
20) 不失壞 21) 見諦

{VIII.39}

22) 遠離諸顛倒
23) 無彼根本理

結與吉祥」，其中 *dpal gyi be'u, śrīvatsa* 即為「無盡結」，亦即八吉祥當中的吉祥結，但藏文譯文或梵文原文中其實沒有結的含意。

^a 藏文原文中每首偈頌多為四句，然此偈頌有五句。

- 25) 清淨及資糧
- 26) 有為與無為

{VIII.40}

悉不知有異

27) 安立大涅槃

許法身事業

有二十七種

གསུམ་པ་འབྲས་བུ་ཚོས་སྐྱུ་[མཚན་བྱེད་གྱི་ཚོས་བཞི་]སྟོན་པར།
 ཐུབ་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་སྐྱུ་ནི། །ནས། རྣམ་པ་ཉི་ཤུ་བར་བྱུ་བུ་
 བཞིད། །ཅེས་གསུངས།

[《現觀莊嚴論》 VIII.1-40, 11a.7-13a.4]

{VIII.1}

ཐུབ་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་སྐྱུ་ནི། །ཟག་པ་མེད་པའི་ཚོས་གང་དག།

ཐོབ་གྱུར་རྣམ་ཀུན་རྣམ་དག་པ། །དེ་དག་རང་བཞིན་མཚན་ཉིད་ཅན། །

{VIII.2}

བྱང་ཚུབ་ཕྱོགས་མཐུན་ཚད་མེད་དང་། །རྣམ་པར་ཐར་དང་མཐར་གྱིས་ནི། །

སྟོམས་འཇུག་དགུ་ཡི་བདག་ཉིད་དང་། །ཟད་པར་བརྩུ་ཡི་བདག་ཉིད་དང་། །

{VIII.3}

ཟེལ་གྱིས་གཞོན་པའི་སྐྱེ་མཚེད་ནི། །རབ་ཏུ་དབྱེ་བས་རྣམ་བརྟུན་དང་། །

ཉོན་མོངས་མེད་དང་སྟོན་མཁྱེན་དང་། །མངོན་ཤེས་སོ་སོ་ཡང་དག་རིག།

{VIII.4}

རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དག་བཞི་དང་། །དབང་བརྩུ་དང་ནི་སྟོབས་བརྩུ་དང་། །

མི་འཇིགས་པ་ནི་བཞི་དག་དང་། །བསྐྱེད་པ་མེད་པ་རྣམ་གསུམ་དང་། །

{VIII.5}

དཔལ་པ་ཉེར་གཞག་རྣམ་གསུམ་དང་། །བསྐྱེལ་བ་མི་མངའི་ཚོས་ཉིད་དང་། །

བག་ཆགས་ཡང་དག་བཅོམ་པ་དང་། །སྐྱེ་ལ་ཐུགས་རྗེ་ཚེན་པོ་དང་། །

{VIII.6}

ཐུབ་པ་ཁོ་ནའི་མ་འདྲེས་ཚོས། །བཅོ་བརྟུན་བཤད་པ་གང་ཡིན་དང་། །

རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་ཉིད་དང་། །ཚོས་གྱི་སྐྱུ་ཞེས་བརྗོད་པ་ཡིན། །

{VIII.7}

ཉན་ཐོས་ཉོན་མོངས་མེད་པའི་ལྷ། །མི་ཡི་ཉོན་མོངས་ཡོངས་སྤོང་ཉིད། །

^a 根據其他版本，包括 *cone* (10b.4)、*snar thang* (11b.3)、*Peking* (13a.4)、*聖*

གྲོང་སོགས་སུ་དེའི་ཉོན་མོངས་རྣམས། །རྒྱན་གཙོང་རྒྱལ་བའི་ཉོན་མོངས་མེད། །
{VIII.8}

སངས་རྒྱས་སློན་ནས་^aམཁུའི་བ་ནི། །ལྷན་གྱིས་གྲུབ་དང་ཆགས་སྣངས་དང་། །
ཐོགས་པ་མེད་དང་རྟག་གནས་དང་། །དྲི་བ་ཀུན་ལ་ན་འདེབས་པར་བཞེད། །

{VIII.9}

རྒྱ་ནི་ཡོངས་སུ་སློན་གྱུར་ནས། །གང་དང་གང་ལ་གང་དང་ནི། །
གང་ཚེ་བྱ་བ་པན་གྱུར་པ། །དེ་དང་དེ་ལ་དེ་སྣང་ངོ་། །

{VIII.10}

ལྷ་ཡི་རྒྱལ་པོས་ཆར་པབ་ཀྱང་། །ས་བོན་མི་རུང་མི་འབྲངས་ལྟར། །
སངས་རྒྱས་རྣམས་ནི་བྱུང་གྱུར་ཀྱང་། །སྐལ་བ་མེད་པས་བཟང་མི་སྤོང་། །

{VIII.11}

དེ་ལྟར་མཛད་པ་རྒྱ་ཚེའི་ཕྱིར། །སངས་རྒྱས་ལྷབ་པར་ངེས་པར་བཟོད། །
དེ་ཉིད་ཟད་པ་མེད་པའི་ཕྱིར། །རྟག་པ་ཞེས་ཀྱང་བཟོད་པ་ཡིན། །

{VIII.12}

མཚན་ནི་སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས་དང་། །དབེ་བྱད་བརྒྱད་ཅུའི་བདག་ཉིད་འདི། །
ཐེག་ཆེན་ཉེ་བར་ལོངས་སྤོད་ཕྱིར། །ལྷབ་པའི་ལོངས་སྤོད་རྫོགས་སྐྱུར་བཞེད། །

{VIII.13}

ཕྱག་ཞབས་འཁོར་ལོའི་མཚན་དང་རུས་སྣལ་ཞབས། །ཕྱག་དང་ཞབས་སོར་དྲ་བས་
འབྲེལ་བ་དང་། །

ཕྱག་ནི་ཞབས་བཅས་འཇམ་ཞིང་གཞོན་ཤ་ཆགས། །འདི་ཡི་སྐྱུ་ནི་བདུན་དག་མཐོ་
བ་དང་། །

{VIII.14}

解脫軍注疏 (196b.4) 與獅子賢《明義釋》(133b.1)，並考量 *nrkleśa* 一詞在梵文原意，修正 *sde dge* (11b.4) 與 *dpe bsdur ma* (26.13) 版本中 VIII.7 第二行 *nyan thos nyon mongs yongs spong nyi* 為 *mi yi nyon mongs yongs spong nyid* :

śrāvakasyāraṇādaṣṭernrkleśaparihāritā |
tatkleśasrotaucchityai grāmādiṣu jñanāraṇā ||

請參閱 Stcherbatsky and Obermiller, *Abhisamayālaṅkāra*, 34。

^a 昂望班登《詞義》(90a.5) 與聖解脫軍注疏 (196b.7) 皆作 *gnas*，但其他版本，包括 *co ne* (11b.4)、*snar thang* (12b.3)、*dpe bsdur ma* (26.15)、*Peking* (13b.6)、獅子賢《明義釋》(133b.4)，皆作 *nas*。其所對應的梵文偈頌如下：

anābhogamanābhaṅgamavyāghātham sadā sthitam |
sarvapaśnāpanudbhaudhḥam prañidhijñānamiṣyate || VIII.8 ||

prañidhijñānam 一詞可作二解，*smon nas mkhyen pa* 抑或 *smon gnas mkhyen pa* 皆可。

སོར་མོ་རིང་དང་རྟིང་ཡངས་སྐྱེ་ཆེ་དྲང་། །འབས་འབྱུང་མི་མངོན་སྐྱེ་ནི་གྲུན་དུ་
 རྩོགས། །

བྱིན་པ་ཨེ་ན་ཡའི་འདྲ་ཕྱག་རིང་མཛེས། །མདོམས་གྱི་སྐྱ་བ་སྐྱབས་སུ་རུབ་པའི་
 མཚོག། །

{VIII.15}

བགས་པ་གསེར་མདོག་བགས་པ་སྐབ་པ་དང་། །སྐྱེ་ནི་རེ་རེ་ནས་གཡས་ལེགས་
 འབྱུངས་དང་། །

ཞལ་མཛོད་སྐྱུས་བརྒྱན་རོ་སྟོད་སེང་གོ་འདྲ། །འདི་ཡི་དཔུང་པའི་མགོ་ལྷུ་མ་ཐལ་
 གོང་རྒྱས། །

{VIII.16}

འདི་ལ་རོ་མི་ཞེས་པ་རོ་མཚོག་སྣང་། །སྐྱེ་ནི་བྱ་གོ་ཉ་ཉར་ཅུ་ཞེང་གཤམ། །

གཞུག་ཏྟར་དཔུང་ལྡན་སྐྱགས་རིང་མཛེས་པ་དང་། །ཚངས་དབྱུངས་འགྲམ་པ་སེང་
 གའི་འདྲ་དང་ཚེས། །

{VIII.17}

ཤིན་དུ་དཀར་དང་ཚང་^aམཉམ་ཐགས་བཟང་དང་། །གངས་ནི་བཞི་བཅུ་ཐམ་པར་
 ཚང་བ་དང་། །

སྐྱེ་ནི་མཐོན་མཐིང་སྐྱེ་རྩི་བ་མཚོག་གི །འདྲ་བ་འདི་དག་སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས་
 མཚོན། །

{VIII.18}

འདི་ལ་མཚན་ནི་གང་གང་གིས།^b །སྐྱབ་པར་བྱེད་པའི་རྒྱ་གང་ཡིན། །

^a 依據 *snar thang* (13a.1)、*Peking* (14b.5) 與獅子賢《明義釋》(134b.6)，修訂 *sde dge* (12a.3)、*co ne* (13a.3)、*dpe bsdur ma* (27.13) 等版本中的 *tshed* 為 *tshad*，其所對應的梵文偈頌如下：

tulyāḥ pramāṇe 'viralās ca dantā
anyūnasamkhyādaśikās catasraḥ
nīlekaṣaṇo govṛsapakṣmanetro |
dvātriṃśad etāni hi lakṣaṇāni ||VIII.17||

請參閱 Stcherbatsky and Obermiller, *Abhisamayālamkāra*, 36。考量對應的梵文詞語為 *pramāṇe* (“in size”)，正確藏文應作 *tshad*。聖解脫軍注疏 (200b.1) 則作 *tshems*。

^b *sde dge* (12a.4)、*co ne* (13a.4)、*dpe bsdur ma* (27.15) 作 *gis*，而 *snar thang* (13a.2)、*Peking* (14a.6)、聖解脫軍注疏 (201b.2) 與獅子賢《明義釋》(135b.3) 作 *gi*；此外，昂望班登《詞義》(92b.2) 在注釋中作 *gang dang gang gi*。其

དེ་དང་དེ་ནི་རབ་རྫོགས་པས། །མཚན་ནི་འདི་དག་ཡང་དག་འགྲུབ། །

{VIII.19}

སྒྲ་མ་སྐྱེལ་ལ་སོགས་པ་དང་། །ཡང་དག་སྒྲངས་པ་བརྟན་པ་དང་། །

བསྐྱབ་བ་བརྟེན་དང་གྲུ་ཞོམ་པའི། །དངོས་པོ་སྐྱེན་དང་གསལ་བྱ་བ། །

{VIII.20}

ཐར་བར་བྱེད་དང་དག་བ་ནི། །ཡང་དག་སྒྲངས་པ་སྐྱེལ་ལ་སོགས། །

སྐྱེབ་བྱེད་རྒྱ་ཡི་མཚན་ཉིད་དེ། །མདོ་ལས་རི་རྒྱུད་འབྱུང་བ་བཞིན། །

{VIII.21}

ལྷུབ་པའི་སེམ་མོ་ཟངས་མདོག་དང་། །མདོག་སྐྱུམ་མཐོ་དང་སོར་མོ་རྣམས། །

རྒྱུམ་རྒྱས་བྱེན་གྲིས་ཕ་བ་དང་། །རྩ་མི་མདོན་དང་མདུད་པ་མེད། །

{VIII.22}

ལོང་བྱ་མི་མདོན་ཞབས་མཉམ་དང་། །སེང་གེ་སྒྲང་ཆེན་བྱ་ངང་ནི། །

ཁྱུ་མཚོག་སྐབས་གསེགས་གཡས་སྐྱོགས་དང་། །མངོས་གསེགས་དྲང་དང་འབྲིལ་བག་

ཆགས། །

{VIII.23}

བྱི་དོར་བྱས་འབྲ་རིམ་པར་འཚམ། །གཙང་དང་འཇམ་དང་དག་པའི་སྐྱ། །

མཚན་ནི་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་དང་། །སྐྱ་ཡི་ཁོ་ལག་ཡངས་ཤིང་བཟང་། །

{VIII.24}

གོམ་སྒྲོམས་པ་དང་སྐྱུན་གཉིས་ནི། །དག་དང་གཞོན་ཤ་ཅན་ཉིད་དང་། །

སྐྱ་ལྷུམ་མེད་དང་རྒྱས་པ་དང་། །ཤིན་ཏུ་གིམས་པའི་སྐྱ་ཉིད་དང་། །

{VIII.25}

ཡན་ལག་ཤིན་ཏུ་རྣམ་འབྲེས་དང་། །གཟིགས་པ་སྐྱིབ་མེད་དག་པ་དང་། །

དཀྱུ་རྒྱུམ་སྐབས་བྱེན་མ་རྟོངས་དང་། །ཕྱང་དེ་བ་དང་རྩེ་བ་ནི། །

{VIII.26}

ཟབ་དང་གཡས་སྐྱོགས་འབྲིལ་བ་དང་། །ཀུན་ནས་བཟླ་ན་སྐྱུག་པ་དང་། །

ཀུན་སྐྱོད་གཙང་དང་སྐྱ་ལ་ནི། །སྐྱེ་བ་གནག་བག་མེད་པ་དང་། །

{VIII.27}

ཕྱག་ནི་ཤིང་བལ་རྩར་འཇམ་དང་། །ཕྱ་རིས་མདངས་ཡོད་ཟབ་རིང་དང་། །

所對應梵文偈頌如下：

yasyayasyātra yo heturlakṣaṇasyaprasādhakah |
tasyatasya prapūryāyaṃ samudāgamalakṣaṇaḥ ||VIII.18||

請參閱 Stcherbatsky and Obermiller, *Abhisamayālaṅkāra*, 36 °

འལ་ནི་ཉ་ཅང་མི་རིང་དང་། །མཚུ་ནི་བིསྟ་ལྟར་དམར་དང་། །

{VIII.28}

ལྷགས་མཉེན་པ་དང་སྐབ་པ་དང་། །དམར་དང་འབྲུག་གི་སྐྱ་ཉིད་དང་། །

གསུང་མཉེན་འཇམ་དང་མཚེ་བ་ལྷུམ། །ཚོ་དང་དཀར་དང་མཉམ་པ་དང་། །

{VIII.29}

བྱིན་གྱིས་སྤ་དང་ཤངས་མཐོ་དང་། །མཚོག་ཏུ་དག་པ་དག་དང་ནི། །

སྐྱན་ཡངས་པ་དང་རྩི་མ་སྐྱུག། །བསྐྱེད་འདབ་མ་འབྲ་བ་དང་། །

{VIII.30}

སྐྱོན་ཚུགས་རིང་དང་འཇམ་པ་དང་། །སྐྱུམ་དང་སྐྱ་ནི་མཉམ་པ་དང་། །

ཕྱག་རིང་རྒྱས་དང་སྟན་མཉམ་དང་། །ཉམས་པ་རྣམ་པར་སྤངས་པ་དང་། །

{VIII.31}

དབྱལ་བ་ལེགས་པར་འབྲེས་པ་དང་། །དབྲེས་ཚེ་བ་དང་དབྲ་རྒྱས་དང་། །

དབྲ་སྐྱ་བུང་བ་ལྟར་གནག་དང་། །སྐྱུག་དང་འཇམ་དང་མ་འཛོངས་དང་། །

{VIII.32}

མི་བཤོར་བྱི་ཞིམ་སྐྱེས་བྱ་ཡི། །ཡིད་ནི་འཕྲོག་པར་བྱེད་པ་དང་། །

དཔལ་གྱི་བེའུ་དང་བཟ་ཤིས་ནི། །གཡུང་བྱུང་འབྱུལ་བས་བརྒྱན་པ་སྟེ། །

སངས་རྒྱས་དཔེ་བྱད་བཟང་པོར་བཞེད། །

{VIII.33}

གང་གིས་མི་སྲིད་པ་ཇི་སྲིད་པར། །འགོ་ལ་པན་པ་སྐྱ་ཚོགས་དག།

མཉམ་དུ་མཇོང་པའི་སྐྱ་དེ་ནི། །ཐུབ་པའི་སྐྱལ་སྐྱ་རྒྱན་མི་འཚང། །

{VIII.34}

^a 根據 *co ne* (12b.3) , 訂正 *sde dge* (12b.3) 、 *snar thang* (13a.7) 、 *dpe bsdur ma* (28.13) 當中的 *bim+pa* 為 *bim+ba* ; Peking (14b.5) 、 聖解脫軍注疏 (205a.6) 與獅子賢《明義釋》(136a.3) 皆誤植為 *bim pa* 。其所對應的梵文偈頌如下：

karau tūlamrūdū snigdhaḡambhīrāyatalekhataḡ |
nātyāyatam vaco bimbhapratibimbopamauḡatāḡ ||VIII.27||

梵文 *bimba* 一詞與 *co ne* 版本的梵藏轉寫相符。

^b *sde dge* (12b.6) 、 *co ne* (12b.6) 與 *dpe bsdur ma* (29.3) 作 *gi* , 而 *snar thang* (13b.2) 、 Peking (15a.2) 、 聖解脫軍注疏 (138a.3) 與獅子賢《明義釋》(205b.3) 作 *gis* 。其所對應梵文偈頌如下：

karoti yena citrāḡni hitāḡni jagataḡ samam |
ābhavāt so 'nupacchinnaḡ kāyo nairmāḡniko muneḡ || VIII.33 ||

有鑑於梵文 *yena* 一詞乃為具格, *gis* 似乎是較合適的藏文對應詞。

དེ་བཞིན་འཁོར་བ་ཇི་སྲིད་འདིའི། །ལས་ནི་རྒྱན་མི་འཆད་པར་འདོད། །
འགྲོ་རྣམས་ཞི་བའི་ལས་དང་ནི། །བསྐྱེ་རྣམ་བཞི་ལ་འགོད་པ་དང་། །

{VIII.35}

ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་བཅས་པ་ཡི། །རྣམ་པར་བྱང་བ་རྟོགས་པ་དང་། །
སེམས་ཅན་རྣམས་དོན་ཇི་བཞིན་གྱི། །དོན་དང་པ་རོལ་ཕྱིན་སྤྲུག་དང་། །

{VIII.36}

སངས་རྒྱས་ལམ་དང་རང་བཞིན་གྱིས། །སྟོང་པ་ཉིད་དང་གཉིས་ཟད་དང་། །
བད་དང་དམིགས་པ་མེད་པ་དང་། །ལུས་ཅན་རྣམས་ནི་ཡོངས་སློན་དང་། །

{VIII.37}

བྱང་ལྡུབ་སེམས་དཔའི་ལམ་དང་ནི། །མངོན་པར་ཞེན་པ་རྫོགས་པ་དང་། །
བྱང་ལྡུབ་ཐོབ་དང་སངས་རྒྱས་ཞིང་། །རྣམ་པར་དག་དང་ངེས་པ་དང་། །

{VIII.38}

སེམས་ཅན་དོན་ནི་ཚད་མེད་དང་། །སངས་རྒྱས་རྟེན་མོགས་ཡོན་ཏན་དང་། །
བྱང་ལྡུབ་ཡན་ལག་ལས་རྣམས་ནི། །ཚུད་མི་ཟ་དང་བདེན་མཐོང་དང་། །

{VIII.39}

ཕྱིན་ཅི་ལོག་ནི་སྤངས་པ་དང་། །དེ་གཞི་མེད་པའི་རྣལ་དང་ནི། །
རྣམ་པར་བྱང་དང་ཚོགས་དང་ནི། །འདུས་བྱས་འདུས་མ་བྱས་པ་ལ། །

{VIII.40}

ཐ་དད་ཡོངས་སུ་མི་ཤེས་དང་། །ལྷ་ངན་འདས་ལ་འགོད་པ་སྟེ། །
ཚོས་ཀྱི་སྐྱེ་ཡི་ཕྱིན་ལས་ནི། །རྣམ་པ་ཉི་ཤུ་བདུན་དུ་བཞེད། །

〔法身果〕定義

透由二資糧〔福德與智慧〕集聚力所獲之究竟功德，乃法身果之定義。

ཚོགས་གཉིས་བསགས་སྟོབས་ཀྱིས་ཐོབ་པའི་མཐར་ཐུག་གི་

[29b.5] ཡོན་ཏན་དེ། འབྲས་བུ་ཚོས་སྐྱེའི་མཚན་ཉིད།

^a *sde dge* (13a.2)、*co ne* (13a.2)、*Peking* (15a.6) 與 *dpe bsdur ma* (29.13) 皆作 *rten*；然而，聖解脫軍注疏 (206a.4) 與獅子賢《明義釋》 (138b.1) 作 *bsten*。其所對應梵文偈頌如下：

aprameye ca sattvārthe buddhasevādike guṇe |
bodher aṅgeṣv anāṣe ca karmanām satyadarśane || VIII.38 ||

有鑑於梵文 *sevā* 一詞指「依靠」，故 *rten* (所依) 與 *bsten* (依止) 皆可。

〔法身〕界限

〔法身〕若予區分有四，有四故：

1. 體性身 (*ngo bo nyid sku, svabhāvikakāya*)
2. 聖智法身 (*ye shes chos sku, jñānadharmakāya*)
3. 受用身 (*longs sku, sām̄bhogakāya*)

登馬洛確：「受用身是法身 (*chos sku, dharmakāya*) 嗎？一般而言，所有的佛身都是法身，因此，在這四分法當中，體性身、聖智法身、受用身、化身都是法身。」^a

4. 化身 (*sprul sku, nirmānakāya*).

因〔彌勒《現觀莊嚴論》，I.17 云〕：

{I.17}

自性圓滿報
如是餘化身
法身並事業
四相正宣說

「法身」亦指聖智法身。

དེ་ལ་དབྱེ་ན། བཞི་ཡོད་དེ།

1. རོ་བོ་ཉིད་སྐྱུ།
2. ཡེ་ཤེས་ཚོས་སྐྱུ།
3. ཡོངས་སྐྱུ།
4. སྐྱུ་ལ་སྐྱུ།

བཞི་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། རོ་བོ་ཉིད་ཡོངས་རྫོགས་བཅས་དང་། དེ་

[29b.6] བཞིན་གཞན་པ་སྐྱུ་པ་ཞི། ཚོས་སྐྱུ་མཛད་པ་དང་བཅས་

པ། རྣམ་པ་བཞིར་ཞི་ཡང་དག་བརྗོད། ཅིས་སོ། །

〔《現觀莊嚴論》I.17, 2b.4〕

{I.17}

^a 法身若區分為三一法身、受用身（報身）、化身，則受用身與化身則非第二層分類法身的事例，而是一般法身〔第一層〕的分類事例。

ངོ་བོ་ཉིད་ལོངས་རྫོགས་བཅས་དང་། །དེ་བཞིན་གཞན་པ་སྐྱལ་པ་ནི། །
 ཚོས་སྐྱེ་མཛད་པ་དང་བཅས་པ། །རྣམ་པ་བཞིར་ནི་ཡང་དག་བཟོད། །
 ཚོས་སྐྱེ་ཞེས་པས་ཡི་ཤེས་ཚོས་སྐྱེ་ཡང་བཟུན་དོ། །

第六十七義

1. 體性身 (ངོ་བོ་ཉིད་སྐྱེ་)

為開示體性身，故〔彌勒《現觀莊嚴論》，VIII.1〕云：

{VIII.1}
能仁自性身
得諸無漏法
一切種清淨
彼自性為相

དང་པོ་ངོ་བོ་ཉིད་སྐྱེ་སྟོན་པར།

སྐྱེ་བའི་ངོ་བོ་^[30a.1]ཉིད་སྐྱེ་ནི། །ནས། དེ་དག་རང་བཞིན་མཚན་

ཉིད་ཅན། །ཞེས་གསུངས།

〔《現觀莊嚴論》VIII.1, 11a.7〕

{VIII.1}

སྐྱེ་བའི་ངོ་བོ་ཉིད་སྐྱེ་ནི། །ཟག་པ་མེད་པའི་ཚས་གང་དག།

ཐོབ་གུར་རྣམ་ཀུན་རྣམ་དག་པ། །དེ་དག་རང་བཞིན་མཚན་ཉིད་ཅན། །

彼中有三：定義、分類、界限。

དེ་ལ་མཚན་ཉིད། དབྱེ་བ། ས་མཚམས་གསུམ།

〔體性身〕定義

具備本質清淨與客塵清淨二者之究竟法界^a，乃體性身定義。

དང་པོ་ནི། རང་བཞིན་གྱིས་དག་པ་དང་སྟོ་^[30a.2]བྱུར་གྱི་ངོ་བོ་མས་

དག་པ་གཉེས་དང་ལྡན་པའི་དབྱེ་བའི་མཐར་སྐྱེ་བའི་ངོ་བོ་ཉིད་

སྐྱེ་བའི་མཚན་ཉིད།

登馬洛確：「『法界』或『實性』在此指無為身。」

^a dbyings, dhātu.

〔體性身〕分類

若予區分，有二，本質清淨分之體性身與客塵清淨分之體性身，二者〔皆〕體性身。

གཉིས་པ་ནི། དབྱེ་ན། རང་ཡིན་གྱི་

1. རང་བཞིན་རྣམ་དག་གི་ཆར་གྱུར་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་སྐྱེ་དང་།

2. ལྷོ་བྱུར་རྣམ་དག་གི་ཆར་གྱུར་^[30a.3]པའི་ངོ་བོ་ཉིད་སྐྱེ་

གཉིས་ཡོད།

〔體性身〕界限

〔體性身〕唯存在於佛地。

གསུམ་པ་ནི། ས་མཚམས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་ཁོ་ནར་ཡོད།

第六十八義

2. 聖智法身 (ཡེ་ཤེས་ཚས་སྐུ་)

為開示聖智法身，〔彌勒《現觀莊嚴論》，VIII.2-6〕云：

{VIII.2}

- 1) 順菩提分法
- 2) 無量 3) 及解脫
- 4) 九次第等至
- 5) 十遍處自體

{VIII.3}

- 6) 最為殊勝處
- 差別有八種
- 7) 無諍 8) 與願智
- 9) 神通 10) 無礙解

{VIII.4}

- 11) 四一切清淨
- 12) 十自在 13) 十力
- 14) 四種無所畏
- 15) 及三種不護

{VIII.5}

- 並 16) 三種念住
- 17) 無忘失法性
- 18) 永害諸隨眠
- 19) 大悲諸眾生

{VIII.6}

- 20) 唯佛不共法
- 說有十八種
- 21) 及一切相智
- 說名為法身

གཉིས་པ་ནི། ཡེ་ཤེས་ཚས་སྐུ་སྟོན་པར།
 བྱང་ཆུབ་ཕྱོགས་མཐུན་ཚད་མེད་དང་། །ནས། ཚས་ཀྱི་སྐུ་ཞེས་
 བཟོད་པ་^[30a.4]ཡིན། །ཞེས་གསུངས།

〔《現觀莊嚴論》VIII.2-6, 11b.1-11b.4〕

{VIII.2}

བྱང་ཆུབ་ཕྱོགས་མཐུན་ཚད་མེད་དང་། །རྣམ་པར་ཐར་དང་མཐར་གྱིས་ནི། །
སྣོམས་འཇུག་དགུ་ཡི་བདག་ཉིད་དང་། །ཟད་པར་བཅུ་ཡི་བདག་ཉིད་དང་། །

{VIII.3}

ཟེལ་གྱིས་གཞོན་པའི་སྐྱེ་མཆེད་ནི། །རབ་ཏུ་དཔེ་བས་རྣམ་བརྟུན་དང་། །
ཉོན་མོངས་མེད་དང་སྣོན་མཁྱེན་དང་། །མངོན་ཤེས་སོ་སོ་ཡང་དག་རིག།

{VIII.4}

རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དག་བཞི་དང་། །དབང་བཅུ་དང་ནི་སྟོབས་བཅུ་དང་། །
མི་འཇིགས་པ་ནི་བཞི་དག་དང་། །བསྐྱེད་བ་མེད་པ་རྣམ་གསུམ་དང་། །

{VIII.5}

བྱན་པ་ཉེར་གཞག་རྣམ་གསུམ་དང་། །བསྐྱེལ་བ་མི་མངའི་ཚོས་ཉིད་དང་། །
བག་ཆགས་ཡང་དག་བཅོམ་པ་དང་། །སྐྱེ་ལ་སྐྱབས་རྗེ་ཆེན་པོ་དང་། །

{VIII.6}

སྐབ་པ་ཁོ་ནའི་མ་འདྲེས་ཚོས། །བཅོ་བརྟུན་བཤད་པ་གང་ཡིན་དང་། །
རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་ཉིད་དང་། །ཚོས་ཀྱི་སྐྱེ་ལེས་བརྗོད་པ་ཡིན། །

此中有三：定義、分類、界限。

དེ་ལ་མཚན་ཉིད། དཔེ་བ། ས་མཚམས་གསུམ།

[聖智法身] 定義

觀待如所有性與盡所有性，現見究竟之聖智，乃聖智法身之定義。

དང་པོ་ནི། ཇི་སྟབས་དང་ཇི་སྟེན་པ་ལ་སྟོན་ནས་གཞིགས་པ་
མཐར་སྐྱབས་པའི་ཡེ་ཤེས་དེ། ཡེ་ཤེས་ཚོས་སྐྱའི་མཚན་ཉིད།

登馬洛確：「聖智法身現見一切，並非僅止於如所有性或僅止於盡所有性，而是一切，觀待於所有事物，聖智法身都能透徹通達，此為此處『觀待』(ltos nas)之義。」

此 [聖智法身] 與一切相智同義。

དེ་དང་རྣམ་^[30a.5]མཁྱེན་དོན་གཅིག།

[聖智法身] 分類

若予區分，佛地無漏聖智有二十一種，有此下二十一種故：

- 1. 佛地之菩提分三十七品

2. 佛地之四無量
3. 佛地之八解脫
4. 佛地之九等至
5. 佛地之十遍處
6. 佛地之八勝處
7. 佛地之無染定
8. 佛地之知願處智
9. 佛地之六神通
10. 佛地之四無礙智
11. 佛地之四淨
12. 佛地之十自在
13. 佛地之十力
14. 佛地之四無畏
15. 佛地之三無護
16. 佛地之三念住
17. 佛地之有情義利念無忘失性
18. 佛地之三門習氣永斷
19. 佛地之對一切有情大悲
20. 佛地之十八不共佛法
21. 佛地之三智

གཉིས་པ་ནི། དབྱེ་ན། སངས་རྒྱས་ཀྱི་སའི་ཟག་མེད་ཡེ་ཤེས་ཟླ་
 ཚོན་ཉེར་གཅིག་ཡོད་དེ།

1. སངས་རྒྱས་ཀྱི་སའི་བྱང་ཕྱོགས་སོ་བདུན་ཟླ་ཚོན་དང་པོ་
 དང་།
2. [སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་]དེའི་ཚོད་མེད་བཞི་ཟླ་ཚོན་གཉིས་པ་
 [30a.6] དང་།
3. [སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་]དེའི་རྣམ་ཐར་བརྒྱད་ཟླ་ཚོན་གསུམ་པ་
 དང་།
4. [སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་]དེའི་སྟོམས་འཇུག་དགུ་ཟླ་ཚོན་བཞི་པ་
 དང་།

5. [སངས་རྒྱལ་གྱི་ས་]དེའི་ཟད་པར་བརྩ་སྡེ་ཚན་ལྔ་པ་དང་།
6. [སངས་རྒྱལ་གྱི་ས་]དེའི་ཟེལ་གཞོན་བརྒྱད་སྡེ་ཚན་དྲུག་པ་
དང་།
7. [སངས་རྒྱལ་གྱི་ས་]དེའི་ཉོན་མོངས་མེད་པའི་ཉིང་ངེ་
[30b.1]འཛིན་སྡེ་ཚན་བདུན་པ་དང་།
8. [སངས་རྒྱལ་གྱི་ས་]དེའི་སྒྲོན་གནས་མཁྱེན་པ་སྡེ་ཚན་བརྒྱད་
པ་དང་།
9. [སངས་རྒྱལ་གྱི་ས་]དེའི་མངོན་ཤེས་དྲུག་སྡེ་ཚན་དགུ་པ་དང་།
10. [སངས་རྒྱལ་གྱི་ས་]དེའི་སོ་སོ་ཡང་དག་པར་རིག་པ་བཞི་སྡེ་
ཚན་བརྩ་པ་དང་།
11. [སངས་རྒྱལ་གྱི་ས་]དེའི་ལུས་སོགས་དག་པ་བཞི་སྡེ་ཚན་
[30b.2]བརྩ་གཅིག་པ་དང་།
12. [སངས་རྒྱལ་གྱི་ས་]དེའི་དབང་བརྩ་སྡེ་ཚན་བརྩ་གཉིས་པ་
དང་།
13. [སངས་རྒྱལ་གྱི་ས་]དེའི་སྟོབས་བརྩ་སྡེ་ཚན་བརྩ་གསུམ་པ་
དང་།
14. [སངས་རྒྱལ་གྱི་ས་]དེའི་མི་འཛིགས་པ་བཞི་སྡེ་ཚན་བརྩ་བཞི་
པ་དང་།
15. [སངས་རྒྱལ་གྱི་ས་]དེའི་བསྐྱུང་བ་མེད་པ་གསུམ་སྡེ་ཚན་བཙོ་
སྡེ་པ་དང་།
16. [སངས་རྒྱལ་གྱི་ས་]དེའི་^[30b.3]དྲན་པ་ཉེར་བཞག་གསུམ་སྡེ་
ཚན་བརྩ་དྲུག་པ་དང་།

17. [སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་]དེའི་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་ལ་བསྐྱེལ་བ་མི་
མངའ་བའི་ཚོས་ཉིད་ལྡེ་ཚན་བཅུ་བདུན་པ་དང་།
18. [སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་]དེའི་སྒོ་གསུམ་གྱི་བག་ཆགས་ཡང་དག་
བར་བཅོམ་པ་ལྡེ་ཚན་བཅོ་བརྒྱད་པ་^[30b.4]དང་།
19. [སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་]དེའི་སྐྱེ་བོ་ཀུན་ལ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་བ་ལྡེ་ཚན་
བཅུ་དགུ་པ་དང་།
20. [སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་]དེའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཚོས་མ་འདྲེས་པ་བཅོ་
བརྒྱད་ལྡེ་ཚན་ཉིད་ལྷུ་པ་དང་།
21. [སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་]དེའི་མཁྱེན་གསུམ་ལྡེ་ཚན་ཉེར་གཅིག་པ་
ཡིན་པའི་བར་ཡོད་པའི་ཕྱིར།

登馬洛確：「以上皆為佛地方有，此等為佛地二十一無漏聖智。」

〔聖智法身〕界限

〔聖智法身〕只存在於佛地。

གསུམ་པ་ནི། ས་མཚམས་^[30b.5]སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་ཁོ་ནར་ཡོད།

第六十九義

3. 受用身 (ལོངས་སྐྱེ་)

為開示受用身^a，〔彌勒《現觀莊嚴論》，VIII.12〕云：

{VIII.12}
許三十二相
八十隨好性
受用大乘故
名佛受用身

གསུམ་པ་ལོངས་སྐྱེ་ལྷོན་པར།
མཚན་ནི་སུམ་ཅུ་ཅུ་གཉིས་དང་། །ནས། ལུབ་པའི་ལོངས་སྐྱེ་སྦྱོང་
རྗེས་སྐྱེ་བཞིན། །ཅིས་གསུངས།

〔《現觀莊嚴論》VIII.12, 11b.7〕

{VIII.12}
མཚན་ནི་སུམ་ཅུ་ཅུ་གཉིས་དང་། །དཔེ་བྱད་བརྒྱད་ཅུའི་བདག་ཉིད་འདི།
ཐེག་ཆེན་ཉི་བར་ལོངས་སྦྱོང་བྱིས། །ལུབ་པའི་ལོངས་སྦྱོང་རྗེས་སྐྱེ་བཞིན། །

此中有三：定義、分類、界限。

དེ་ལ་མཚན་ཉིད། དབྱེ་བ། ས་མཚམས་གསུམ།

〔受用身〕定義

由五決定之分所安立之身，乃受用身之定義。

དང་^[30b.6]པོ་ནི། དེས་པ་ལྗེའི་ཆ་ནས་བཞག་པའི་སྐྱེ་དེ། ལོངས་
སྐྱེའི་མཚན་ཉིད།

登馬洛確：「五決定如下：

1. 時決定 (*dus nges pa*)
2. 處決定 (*gnas nges pa*)

^a 蔣揚協巴對於受用身另有更為詳盡的敘述，請參閱 Hopkins, *Maps of the Profound*, 997-1000。

3. 身決定 (*sku nges pa*)
4. 法決定 (*chos nges pa*)
5. 眾決定 (*'khor nges pa*).

時決定，乃因輪迴一日未盡，有情尚在，報身就在；處決定，乃因受用身永遠只住於密嚴淨土 (*'og min stug bkod pa, akaniṣṭa*)；身決定，乃指受用身只會示現三十二相、八十隨形好，並不示現其他身；法決定，乃指受用身唯有教授大乘佛法，絕不傳授小乘法教；眾決定，乃因受用身周遭眷屬唯有聖者菩薩，不見凡夫菩薩、聲聞、獨覺等眾。」

〔受用身〕分類

依言詞區分有二，大受用身與小受用身。^a 大受用身與密嚴淨土之受用身同義，小受用身與密嚴淨土之化身同義。

གཉིས་པ་ནི། སྐྱེས་བཟོད་ཀྱིས་དབྱེ་ན་ལོངས་སྐྱེ་ཆེ་ཚུང་གཉིས་
ཡོད། དང་པོ་དང་འོག་མིན་གྱི་ལོངས་སྐྱེ་དོན་གཅིག་། གཉིས་
[31a.1] པ་དང་འོག་མིན་གྱི་སྐྱེས་སྐྱེ་དོན་གཅིག་།

登馬洛確：「因為此一化身住於密嚴淨土，故而稱作受用身，然而實際上並非受用身。因此，並非住於密嚴淨土的受用身本身示現出另一受用身。」

〔受用身〕界限

〔受用身〕只存在於佛地，只住於密嚴淨土。

གསུམ་པ་ནི། ས་མཚམས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་དང་གནས་འོག་མིན་
ལོ་ནར་ཡོད་པའོ། །

^a 或因有小受用身，受用身的定義故而包含「由...之分所安立」。

第七十義

4. 化身 (སྐྱལ་སྐྱེ་)

為開示化身，故〔彌勒《現觀莊嚴論》，VIII.33〕云：

{VIII.33}
若乃至三有
於眾生平等
作種種利益
佛化身無斷

བཞི་པ་སྐྱལ་སྐྱེ་ལྷོན་པར།
གང་གིས་^[31a.2]མྱིང་པ་ཇི་མྱིང་པར། །ནས། ལུབ་པའི་སྐྱལ་སྐྱེ་རྒྱུ་
མི་འཆད། །ཅིས་གསུངས།

〔《現觀莊嚴論》VIII.33, 12b.6〕

{VIII.33}
གང་གི་མྱིང་པ་ཇི་མྱིང་པར། །འགོ་ལ་ཕན་པ་སྣ་ཚོགས་དག།
མཉམ་དུ་མཛད་པའི་སྐྱེ་དེ་ནི། །ལུབ་པའི་སྐྱལ་སྐྱེ་རྒྱུ་མི་འཆད། །

此中有二：定義與分類。

དེ་ལ་མཚན་ཉིད། དབྱེ་བ་གཉིས།

〔化身〕定義

由不具五種決定之分而安立之究竟色身^a，為化身之定義。

དང་པོ་ནི། དེས་པ་ལྷ་དང་མི་ལྷན་པའི་ཆ་ནས་བཞག་པའི་
གཟུགས་སྐྱེ་མཐར་ལུག་^[31a.3]དེ། སྐྱལ་སྐྱེའི་མཚན་ཉིད།

登馬洛確：「因為十地菩薩也能夠幻化出類似的身形，雖然不是佛化身，而有混淆的可能，所以才說『究竟』色身。」

此〔化身〕與受用身所化之身，二者同義。

དེ་དང་ལོངས་སྐྱོས་སྐྱལ་པའི་སྐྱེ་གཉིས་དོན་གཅིག།

^a 五種決定請見前文所述，418。

登馬洛確：「化身為受用身所幻化。」

〔化身〕分類

若予區分有三：工巧化身、生化身、殊勝化身。

གཉིས་པ་ནི། དབྱེ་ན་

1. བཟོ་བ་སྐྱུལ་སྐྱུ།

2. རྐྱེ་བ་སྐྱུལ་སྐྱུ།

3. མཚོག་གི་སྐྱུལ་པའི་སྐྱུ།

དང་གསུམ་ཡོད།

登馬洛確：「展現工藝善巧的佛化身是工巧化身，比方說，工藝之王(*bzo ba'i rgyal po*)名為比修勾瑪(*'bi sho skor ma*)，特別善於塑畫形像，拉薩的覺沃佛等身像，就是他所造。

生化身是佛為了教化有情所投生的各種形相，比方說，世尊降臨南瞻部洲之前，他先以『白幢天子』(*dam pa tog dkar*)身分降生兜率天(*dga' ldan, tuṣita*)。佛也會投身或化身為像鹿等旁生道有情，這也是生化身。在工巧與殊勝化身之外，其他任何形相的化身都屬於這個種類。

殊勝化身會藉由十二行誼^a度化所化機，一切佛行事業當中，以佛語事業為最勝，因為這種化身能為一切具緣弟子轉法輪，故而稱作殊勝化身。

^a 十二行誼如下：兜率降生、入住母胎、誕生、學藝精通、成家、出家、苦行、菩提樹下禪修、降伏魔軍、成佛、轉佛輪、入涅槃。

佛事業 (སངས་རྒྱལ་གྱི་འབྲིན་ལས་)

登馬洛確：「最後一項主題『佛事業』可說是第七十一義，但因為只是附帶或進一步解說，並未納入計算。」

為開示佛事業，〔彌勒《現觀莊嚴論》，VIII.34-40〕云：

{VIII.34}

如是盡生死

此事業無斷

1) 諸趣寂滅業

2) 安立四攝事

{VIII.35}

3) 令知諸雜染

及知諸清淨

4) 有情如證義

5) 六波羅蜜多

{VIII.36}

6) 佛道 7) 自性空

8) 盡滅二戲論

9) 假名 10) 無所得

11) 成熟諸有情

{VIII.37}

12) 及立菩薩道

13) 遣除諸執著

14) 得菩提 15) 嚴淨

佛土 16) 及決定

{VIII.38}

17) 無量有情利

18) 親近佛等德

19) 菩提分諸業

20) 不失壞 21) 見諦

{VIII.39}

22) 遠離諸顛倒

23) 無彼根本理

25) 清淨及資糧

26) 有為與無為

{VIII.40}

悉不知有異

27) 安立大涅槃

許法身事業

有二十七種

སངས་རྒྱལ་གྱི་འཕྲིན་ལས་སྟོན་པར།

དེ་བཞིན་འཁོར་བ་ཇི་སྲིད་འདིའི། །ནས། རྣམ་པ་ཉི་ཤུ་བདུན་དུ་

བཞེད། །ཅིས་གསུངས།

[《現觀莊嚴論》 , VIII.34-40, 12b.7-13a.4]

{VIII.34}

དེ་བཞིན་འཁོར་བ་ཇི་སྲིད་འདིའི། །ལས་ནི་རྒྱུ་མི་འཚད་པར་འདོད། །

འགྲོ་རྣམ་ཞི་བའི་ལས་དང་ནི། །བསྐྱེ་རྣམ་བཞི་ལ་འགོད་པ་དང་། །

{VIII.35}

ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་བཅས་པ་ཡི། །རྣམ་པར་བྱང་བ་རྟོགས་པ་དང་། །

སེམས་ཅན་རྣམས་དོན་ཇི་བཞིན་གྱི། །དོན་དང་པ་རོལ་ཕྱིན་དུག་དང་། །

{VIII.36}

སངས་རྒྱལ་ལམ་དང་རང་བཞིན་གྱིས། །སྟོང་པ་ཉིད་དང་གཉིས་ཟད་དང་། །

བད་དང་དམིགས་པ་མེད་པ་དང་། །ལུས་ཅན་རྣམས་ནི་ཡོངས་སློན་དང་། །

{VIII.37}

བྱང་ཚུབ་སེམས་དཔའི་ལམ་དང་ནི། །མངོན་པར་ཞེན་པ་རྫོགས་པ་དང་། །

བྱང་ཚུབ་ཐོབ་དང་སངས་རྒྱལ་ཞིང་། །རྣམ་པར་དག་དང་ངེས་པ་དང་། །

{VIII.38}

སེམས་ཅན་དོན་ནི་ཚད་མེད་དང་། །སངས་རྒྱལ་རྟེན་སོགས་ཡོན་ཏན་དང་། །

བྱང་ཚུབ་ཡན་ལག་ལས་རྣམས་ནི། །རྒྱུད་མི་བཟང་བདེན་མཐོང་དང་། །

{VIII.39}

ཕྱིན་ཅི་ལོག་ནི་སྤངས་པ་དང་། །དེ་གཞི་མེད་པའི་རྣམས་དང་ནི། །

རྣམ་པར་བྱང་དང་ཚོགས་དང་ནི། །འདུས་བྱས་འདུས་མ་བྱས་པ་ལ། །

{VIII.40}

ཐ་དད་ཡོངས་སུ་མི་ཤེས་དང་། །མྱ་ངན་འདས་ལ་འགོད་པ་སྟེ། །

ཚོས་གྱི་སྐྱེ་ཡི་ཕྱིན་ལས་ནི། །རྣམ་པ་ཉི་ཤུ་བདུན་དུ་བཞེད། །

佛事業說明有五：定義、分類、界限、轉趣之理、時量。

སངས་རྒྱལ་གྱི་འཕྲིན་ལས་ལ་མཚན་ཉིད། དབྱེ་བ། ས་མཚམས།

འཇུག་ཚུལ། ཡུན་ཚད་^[31a.5]ལྔ་ལས།

〔佛事業〕定義

從自因遍智為增上緣所生起的淨白功德，乃佛事業定義。

དང་པོ་ནི། རང་རྒྱ་རྣམ་མཁུན་གྱི་བདག་རྒྱན་ལས་བྱུང་བའི་རྣམ་
དཀར་གྱི་ཡོན་ཏན་དེ། སངས་རྒྱས་གྱི་འཕྲིན་ལས་གྱི་མཚན་ཉིད།

〔佛事業〕分類

若予區分有二十七，因從「諸趣寂滅業」至「安立大涅槃」有二十七項事業故。

གཉིས་པ་ནི། དབྱེ་ན་ཉེར་བདུན་ཡོད་དེ། འགོ་རྣམས་ནི་བའི་
ལས་ལ་^[31a.6]འགོད་པ་ནས། ཟུང་འདས་ལ་འགོད་པའི་འཕྲིན་
ལས་གྱི་བར་ཉེར་བདུན་ཡོད་པའི་ཕྱིར།

〔佛事業〕界限

〔佛事業〕存在於入道前，直至佛地。

གསུམ་པ་ནི། ལམ་མ་ཞུགས་ནས་སངས་རྒྱས་གྱི་སའི་བར་དུ་ཡོད།

登馬洛確：「未入道前，怎麼會有佛事業呢？在心續當中生起善念就是佛事業的實例，因為不論是聽過或在書裡讀過一些道理而生起善念，都可以追溯到佛。此外，所有的口傳都是從佛陀開始未曾間斷地傳承而來，因此，即使我們未曾親見佛陀，我們在心相續中生起善念時，善念的因都可以回溯到佛陀身上。」

〔佛事業〕行化之理

佛事業於所化機心續行化方式無邊無際，身語意業度化有情隨其所應，廣大如虛空、無間如江河、規準如潮汐、任運自成可比如意樹與如意寶。

བཞི་པ་ནི། སངས་རྒྱས་གྱི་འཕྲིན་ལས་གདུལ་བྱའི་^[31b.1]རྒྱུད་ལ་

འཇུག་ཚུལ་ལ་མཐའ་ཡས་པ་ཡོད་དེ། རང་རང་གི་སྐལ་བ་དང་
 འཚམ་པར་སྐྱེ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་ནམ་མཁའ་ལྟར་རྒྱ་ཆེ་
 བ། རྒྱ་བོ་བཞིན་རྒྱུན་མི་འཆད་པ་དང་། རྒྱ་མཚོའི་རྒྱབས་བཞིན་
 དུས་ལས་མི་^[31b.2]ཡོལ་བ་དང་དབག་བསམ་གྱི་ཤིང་དང་ཡིད་
 བཞིན་གྱི་ལོར་བུ་བཞིན་དུ་འབད་མེད་རྩུབ་ཐུབ་དུ་འཇུག་པའི་
 ཕྱིར།

〔佛事業〕時量

佛事業時量相續無間，輪迴未空之前，變化萬千持續不斷融入所化弟子心續，〔彌勒《現觀莊嚴論》，VIII.34ab〕根本頌如是云故：

{VIII.34}

如是盡生死
 此事業無斷

ལྔ་པ་ནི། དུན་ཚད་སངས་རྒྱས་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་རྒྱུན་མི་འཆད་པ་
 ཡིན་ཏེ། འཁོར་བ་མ་སྟོང་བར་དུ་གདུལ་བུའི་^[31b.3]རྒྱུད་ལ་རྒྱུན་
 མི་འཆད་པར་སྐྱེ་ཚོགས་འཇུག་པ་དེའུ་ཕྱིར། རྩ་བར། དེ་བཞིན་
 འཁོར་བ་ཇི་སྲིད་འདིའི། ལས་ནི་རྒྱུན་མི་འཆད་པར་འདོད། །ཅེས་
 གསུངས་པའི་ཕྱིར།

〔《現觀莊嚴論》VIII.34ab, 12b.7〕

{VIII.34}

དེ་བཞིན་འཁོར་བ་ཇི་སྲིད་འདིའི། ལས་ནི་རྒྱུན་མི་འཆད་པར་འདོད། ॥

頌云：

佛母善說寶藏海
 四加行道智聚江
 四身高擊須彌頂
 三智遊戲切利天，奇哉！

登馬洛確：「蔣揚協巴運用譬喻修辭作了以上的完結偈頌，

廣中略三《般若波羅蜜多經》（十萬頌為廣、二萬五千頌為中、八千頌為略）乃是諸佛之母，此中喻為珍寶海藏，如海湧浪，潮信定時、從未延誤，三部般若清淨無誤、具智善說，而如同滔滔江河匯聚大海汪洋，成就般若聖智亦依於四加行道，圓滿眾相加行、頂加行、漸次加行、剎那加行等四為因，菩薩由波羅蜜多行而遊戲。偈頌之中，佛之四身以巍峨須彌高聳四層為喻，借喻自性身、智慧法身、受用身、化身，而整座妙高須彌乃為法身的譬喻，而高居須彌山頂的帝釋〔因陀羅〕統御眾神，則藉以譬喻善御一切波羅蜜多的佛。」

སྐྱུ་ལ་།།

རྒྱལ་ཡུམ་རིན་མོ་ལོ་ཆེན་འབྲུང་གནས་ལེགས་བཤད་གྱི།།

ལྷབས་ལྷན་སྐྱོར་བཞིས་སྤྱོད་གས་བཞིར་རབ་བཀའ་བའི།།

སྐྱུ་བཞིའི་བང་རིམ་མཐོ་བའི་སྐྱུ་པོའི་ཕྱིར།།

མཁྱེན་གསུམ་དབང་པོ་སྐྱུ་ཕྱིར་རོལ་འདི་མཚར།

結跏趺坐恆入定
百瓣蓮上大梵天
利眾常轉金法輪
四面佛身十二眼

登馬洛確：「梵天安住百瓣蓮座上，比喻佛陀恆時入定、住於空性；梵天四面比喻佛的體性（自性）、聖智、受用、幻化等四身；梵天手持金輪比喻佛轉法輪；梵天四面一一具備三眼，共十二眼，代表佛陀十二分教，眼能見色，而十二分教的聞思修學則能見、能得輪迴增上生與解脫、遍智決定勝，故以十二眼表徵十二分教。梵天在此比喻出世間勝者佛陀，恩賜眾生慧眼，於修行中知所取捨。」

སྐྱུ་དུ་མཉམ་མོ་ལོ་བཞག་འདབ་བརྒྱའི་གདན་བཅས་ཀྱང་།།

རང་བཞིན་ཚོས་ལོངས་སྤྱུལ་སྐྱུའི་ཞལ་བཞི་ལས།།

ཚོས་གྱི་གསེར་འཁོར་བསྐྱོར་བའི་བཅུ་གཉིས་སྐྱུ།།

འགྲོ་ལ་ཕྱི་ལ་མཛད་ཚངས་པ་མཚོག་དེས་སྐྱོངས།།

坐騎白象大覺心
飲酪百齒金剛杵
破邪顯正墮魔胎
頓時無餘盡消除

千眼般若波羅蜜
眾神臣服願常勝

登馬洛確：「守護大地的大象比喻殊勝清淨的菩提心，如同帝釋以白象為坐騎，般若波羅蜜多以菩提心為所依，劫初有位仙人 (*drang srong, rsi*) 名為『飲酪』 (*Sho-thung^a*)，全身的骨頭都化做金剛鑽石，後來一一成為帝釋天手中所持的金剛杵，以及眾神的法器，帝釋天的金剛杵上有一百個角，比喻破除他宗、成立自宗的理路。阿修羅眼見天人享福嫉妒難忍，帝釋天的百角金剛杵可以摧毀他們所有的城池，因此，阿修羅婦女懷孕若想到帝釋天的金剛杵，就會瞬間流產，於是蔣揚協巴以此為喻，比喻在見解上破邪顯正。帝釋天或稱因陀羅，乃為眾神之首，在此藉祂的千眼比喻般若波羅蜜多，祈願般若波羅蜜多恆時致勝。」

ལྷག་^[31b.6]བསམ་ས་སྤྱང་སྤྱང་ན་ལོ་འཇུང་གི།
དགག་སྐྱབ་ཅེ་བརྒྱས་ལོག་སྐྱབ་ལྷ་མིན་མངལ།
མ་ལུས་ཅིག་ཆར་ལྷང་^bམཛད་སྤྱན་སྤྱང་ཅན།
ཤར་ཕྱིན་ལྷ་དབང་དུས་ཀུན་རྒྱལ་གྱུར་ཅིག།

慈尊上師阿逸多
善說口訣無能勝
顯明八事七十義
廣弘聖教播十方
虔作此論誠祈請
眾生善道光無量

དངོས་བརྒྱད་བདུན་ཅུའི་དོན་^[32a.1]ཀུན་ཆེས་གསལ་བའི།
ལོགས་བཤད་མི་པམ་སྐྱ་མའི་ཞལ་ལྷང་འདི།
སྐབ་བརྟན་ཕྱོགས་བརྩུར་རྒྱས་པའི་ཆེད་བསྐྱུན་པའི།

^a *zho thung*; 字面意義為「飲酪之人」，原借指尚未斷奶的幼兒，因為此處的酪指的是奶。在藏語中，優酪乳（酸奶）是喝的，而非吃的。

^b 1973 Ngawang Gelek *bla brang* 版 (13b.6)、Ngawang Gelek *bla brang* 版的 1995 Mundgod 修訂版 (13b.6)、1999 Mundgod 版 (54.17) 以及 2011 TBRC *bla brang* 版 (13b.6) 皆作 *lung*；1987 Go-mang Lhasa 版 (19b.5) 以及 2001 Kan su'u 版 (145.17) 則作 *lung*。

འགྲོ་བའི་ལམ་བཟང་སྣང་བ་འབར་གྱུར་ཅིག། [32a.2]

妙音笑容多聞者
增廣無畏金剛作^a
具喜講修興隆寺^b
吉祥右旋著善疏
喻薩瓦斯諦！

དེ་སྐད་སྣམ་པ་མང་ཐོས་འཇམ་དབྱངས་ཞལ།།
བཞད་པ་རབ་རྒྱས་འཇིགས་མེད་དོ་རྗེ་ཡིས།།
དགའ་བ་བརྒྱ་ཐུན་བཤད་སྐྱབ་དར་རྒྱས་སྦྱང་།།
བཀྲ་ཤིས་ཀུན་ནས་འབྱེལ་བར་གྱུར་བ་དག།།
ཨོ་སྲ་ཞྩ།།

能仁法教弘化地
吉祥右旋布法露^c
春霖潤育利樂豐
以饗賢劫耕耘眾
Sarvamaṅgalam!

ཐུབ་བསྟན་^[32a.3]འཇིན་མར་བསྐྱལ་བཟང་ཞིང་པའི་ཚོགས།།
ཕན་བདེའི་ལོ་དྲོག་ལོངས་སྲུ་སྦྱོང་པའི་ཕྱིར།།
བཀྲ་ཤིས་གཡས་སྲུ་འབྱེལ་བའི་ཚོས་གྲུ་ལས།།
ཚོས་སྦྱོན་བདུད་ཚིའི་གྲུ་ཆར་འདི་ཕབ་པོ།།
སའམ་རྒྱལ།།

^a 本書作者全名蔣揚協巴多傑 (jam dbyangs bzhad pa'i rdo rje) [妙音笑金剛]，他增加了幾個音節以擴充涵義，變成 jam dbyangs zhal bzhad pa rab rgyas 'jigs med rdo rje [妙音笑容增廣無畏金剛]，根據傳記記載，尊者在禪修時見到文殊菩薩燦爛的笑顏聖容，有別於一般的微笑，笑逐顏開，笑意不減。

^b 拉卜楞寺，藏文全名為 dga' ldan bshad sgrub dar rgyas (bkra-shis kun-nas 'khyil-ba'i) gling，字面翻譯為「具喜講修興隆〔吉祥右旋〕寺」。

^c 拉卜楞寺在藏文稱作「扎西吉」(bkra shis 'khyil)，意指「吉祥右旋」，此乃蔣揚協巴尊者在安多境內所創建的寺院。

簡稱說明 (Abbreviations)

“1973 Ngawang Gelek *bla brang*” = *Collected Works of 'Jam-dbyaṅs-bzad-pa'i-rdo-rje*, vol. 15. New Delhi, India: Ngawang Gelek Demo, 1973.

“1987 Go-mang Lhasa (first printing)” = *don bdun cu'i mtha' spyod mi pham bla ma'i zhal lung gsal ba'i legs bshad blo gsal mgul rgyan*. 1a-20a. Named “1987” because of being acquired in Lha-sa, Tibet, at Go-mang College in 1987; published at Go-mang College, date unknown. (Complete edition, available at UMA Institute for Tibetan Studies, uma-ti-bet.org.)

“1987 Go-mang Lhasa (second printing)” = *don bdun cu'i mtha' spyod mi pham bla ma'i zhal lung gsal ba'i legs bshad blo gsal mgul rgyan*. 3a-20a. Named “1987” because of being acquired in Lha-sa, Tibet, at Go-mang College in 1987; published at Go-mang College, date unknown. (Incomplete edition, available at UMA Institute for Tibetan Studies, uma-ti-bet.org.)

“1995 Mundgod revision of Ngawang Gelek *bla brang*” = *Collected Works of 'Jam-dbyaṅs-bzad-pa'i-rdo-rje*, vol. 16. Mundgod, India: Gomang College, 1995. Also available at: TBRC W21503-0413.

“1999 Mundgod” = *'jam dbyangs bzhad pa* and *'jigs med dbang po. don bdun cu'i mtha' dpyod mi pham bla ma'i zhal lung dang sa lam gyi rnam gzhag theg gsum mdzes rgyan grub mtha' rnam gzhag rin po che'i phreng ba bcas*. Mundgod, India: Drepung Gomang Library, 1999.

1999 Tōyō Bunko CD-ROM: “Tibetan texts of *don bdun bcu* of *'jam dbyangs bzhad pa* and *rigs lam 'phrul gyi lde mig* of *dkon mchog bstan pa'i sgron me*.” In the Toyo Bunko Database CD Release II. Tokyo, Japan: Tōyō Bunko, 1999. CD-ROM. (This edition is based on the 1999 Mundgod edition.)

“2001 Kan su'u” = *dngos po brgyad don bdun cu'i rnam gzhag legs par bshad pa mi pham bla ma'i zhal lung*. In *don bdun cu dang sa lam sogs nyer mkho'i skor phyogs bsgrigs*: 88-146. Kan su'u, China: kan su'u mi rigs dpe skrun khang, 2001.

“2005 Mundgod” = *dngos po brgyad don bdun cu'i rnam gzhag legs par bshad pa mi pham bla ma'i zhal lung*. In *don bdun cu dang sa lam sogs nyer mkho'i skor phyogs bsgrigs*: 1-67. Mundgod, India: Drepung Gomang

Library, 2005.

“2011 TBRC *bla brang*” = *dnegos po brgyad don bdun cu'i rnam gzhas legs par bshad pa mi pham bla ma'i zhal lung*. In *kun mkhyen 'jam dbyangs bzhad pa'i rdo rje mchog gi gsung 'bum*, vol. 14. TBRC W22186.14: 115-178, which is a PDF of: *bla brang bkra shis 'khyil: bla brang brka shis 'khyil dgon*, publishing date unknown.

“Āryavimuktisena’s commentary” = *Āryavimuktisena’s Commentary on the “Twenty-Five Thousand Stanza Perfection of Wisdom Sūtra.” shes rab kyi pha rol tu phyin pa stong phrag nyi shu lnga pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan gyi 'grel pa*. In *bstan 'gyur (sde dge)*. TBRC W23703.80, which is a PDF of: Delhi, India: Karmapae choedhey, Gyalwae sungrab partun khang, 1982-1985.

“co ne” = *co ne bstan 'gyur*. TBRC W1GS66030. *co ne dgon chen: co ne*, 1926.

“Dharma” = the *sde dge* edition of the Tibetan canon published by Dharma Press: the *Nying-ma Edition of the sDe-dge bKa'-'gyur and bsTan-'gyur*. Oakland, Calif.: Dharma Press, 1980.

“Haribhadra’s *Clear Meaning*” = Haribhadra’s *Clear Meaning Commentary / Commentary on (Maitreya’s) “Treatise of Quintessential Instructions on the Perfection of Wisdom: Ornament for the Clear Realizations.” 'grel pa don gsal / shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan zhes bya ba'i 'grel pa*. In *bstan 'gyur (sde dge)*. TBRC W23703.86, which is a PDF of: Delhi, India: Karmapae choedhey, Gyalwae sungrab partun khang, 1982-1985.

“Peking” = *Tibetan Tripiṭaka: Peking Edition kept in the Library of the Otani University, Kyoto*. Edited by Daisetz Teitarō Suzuki. Tokyo, Kyoto, Japan: Tibetan Tripiṭaka Research Foundation, 1955-1961.

“sde dge” = *sDe dge Tibetan Tripiṭaka—bsTan hgyur preserved at the Faculty of Letters, University of Tokyo*. Edited by Z. Yamaguchi, et al. Tokyo: Tokyo University Press, 1977-1984. The catalogue numbers are from *Complete Catalogue of the Tibetan Buddhist Canons*. Edited by Hukuji Ui. Sendai, Japan: Tohoku University, 1934. And *A Catalogue of the Tohoku University Collection of Tibetan Works on Buddhism*. Edited by Yensho Kanakura. Sendai, Japan: Tohoku University, 1953. TBRC W23703, which is a PDF of: Delhi: Karmapae Chodhey, Gyalwae sungrab partun khang, 1977.

“TBRC” = Tibetan Buddhist Resource Center (<http://www.tbrc.org>).

“the *sde dge Ornament*” = *mngon par rtogs pa'i rgyan/ shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan shes bya ba'i tshig le'ur byas pa* (*abhisamayālamkāra/ abhisamayālamkāra-nāma-prajñāpāramitopadeśaśāstrakārikā*). In *bstan 'gyur (sde dge)*. TBRC W23703.80:3-28, which is a PDF of: Delhi: Karmapae Choedhey, Gyalwae sungrab partun khang, 1982-1985. See Bibliography for the other editions consulted.

參考書目

Sūtras are listed alphabetically by English title in the first section; the terms “glorious” and “supreme” at the beginning of titles are often dropped in the Bibliography. Indian and Tibetan treatises are listed alphabetically by author in the second section; other works are listed alphabetically by author in the third section. Works mentioned in the first or second sections are not repeated in the third section.

1. 經 (Sūtras)

Eight Thousand Stanza Perfection of Wisdom Sūtra

aṣṭasāhasrikāprajñāpāramitā

shes rab kyi pha rol tu phyin pa brgyad stong pa

Peking 734, vol. 21; TBRC W22084

Sanskrit: P. L. Vaidya. *Aṣṭasāhasrika Prajñāpāramitā, with Haribhadra's Commentary called Ālokā*. Buddhist Sanskrit Texts 4. Darbhanga, India: Mithila Institute, 1960.

English translation: Edward Conze. *The Perfection of Wisdom in Eight Thousand Lines & Its Verse Summary*. Bolinas, Calif.: Four Seasons Foundation, 1973.

Five Hundred Stanza Perfection of Wisdom Sūtra

āryapañcaśatikāprajñāpāramitā

'phags pa shes rab kyi pha rol tu phyin pa lnga brgya pa

Peking 0738, vol. 21.

English translation: Edward Conze. *The Short Prajñāpāramitā Texts*. London: Luzac, 1973.

One Hundred Fifty Modes of the Perfection of Wisdom

prajñāpāramitānayaśatapañcaśatikāsūtra

shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i tshul brgya lnga bcu pa'i mdo

Peking 121, vol. 5

English translation: Edward Conze. *The Short Prajñāpāramitā Texts*, 184-195. London: Luzac, 1973.

One Hundred Thousand Stanza Perfection of Wisdom Sūtra

śatasāhasrikāprajñāpāramitā

shes rab kyi pha rol tu phyin pa stong phrag brgya pa

Peking 730, vols.12-18; Tohoku 8, vols. ka-a ('bum); TBRC W22084

Condensed English translation: Edward Conze. *The Large Sūtra on Perfect Wisdom*. Berkeley: University of California Press, 1975.

One Letter Perfection of Wisdom Sūtra

ekākṣarīmātānāmasarvatathāgataprajñāpāramitāsūtra

de bzhin gshegs pa thams cad kyi yum shes rab kyi pha rol tu phyin pa yi ge gcig ma'i mdo

Peking 741, vol. 21; sde dge 23, Dharma vol. 12

Perfection of Wisdom in Few Letters

svalpākṣaraprajñāpāramitāsūtra

shes rab kyi pha rol tu phyin pa yi ge nyung ngu

Peking 159, vol. 6

English translation: Edward Conze. *The Short Prajñāpāramitā Texts*, 144-147. London: Luzac, 1973.

Twenty-five Thousand Stanza Perfection of Wisdom Sūtra

pañcaviṃśatisāhasrikāprajñāpāramitā
shes rab kyi pha rol tu phyin pa stong phrag nyi shu lnga pa
Peking 731, vol. 19; TBRC W22084

English translation (abridged): Edward Conze. *The Large Sūtra on the Perfection of Wisdom*. Berkeley: University of California Press, 1975.

Verse Summary of the Perfection of Wisdom

prajñāpāramitāsañcayagāthā

shes rab kyi pha rol tu phyin pa sdud pa tshigs su bcad pa

Peking 735, vol. 21; Tohoku 13, vol. ka (*shes rab sna tshogs*); TBRC W22084.34: 3-40

Sanskrit and Tibetan: Akira Yuyama. *Prajñā-pāramitā-ratna-guṇa-saṃcaya-gāthā (Sanskrit Recension A): Edited with an Introduction, Bibliographical Notes and a Tibetan Version from Tunhuang*. London: Cambridge University Press, 1976.

Sanskrit: E. E. Obermiller. *Prajñāpāramitā-ratnaguṇa-sañcayagāthā*. Osnabrück, Germany: Biblio Verlag, 1970. Also: P. L. Vaidya. *Mahāyāna-sūtra-saṃgraha*. Part I. Buddhist Sanskrit Texts, 17. Darbhanga, India: Mithila Institute, 1961.

English translation: Edward Conze. *The Perfection of Wisdom in Eight Thousand Lines & Its Verse Summary*. Bolinas, Calif.: Four Seasons Foundation, 1973.

2. 其他梵文與藏文著作

Abhayākara Gupta ('jigs med 'byung gnas sbas pa)

Commentary on the "Eight Thousand Stanza Perfection of Wisdom Sūtra": Moonlight of Essential Points

aṣṭasāhasrikāprajñāpāramitāvṛttimarmakauṃḍī

shes rab kyi pha rol tu phyin pa brgyad stong pa'i 'grel pa gnad kyi zla 'od

Peking 5202, vol. 92; sde dge 3805, vol. da

Ornament to the Subduer's Thought

muniṃmatālamkāra

thub pa'i dgongs rgyan

Peking 5294, vol.101; sde dge 3894, vol. ha

Āryavimuktisena (*phags pa rnam grol sde*, ca. 6th century C.E.)

Commentary on (Maitreya's) "Treatise of Quintessential Instructions on the 'Superior Twenty-Five Thousand Stanza Perfection of Wisdom Sūtra': Ornament for the Clear Realizations"

pañcaviṃśatisāhasrikāprajñāpāramitopadeśaśāstrābhīsamayālamkāravṛtti

'phags pa shes rab kyi pha rol tu phyin pa stong phrag nyi shu lnga pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan gyi 'grel pa; abbr. nyi 'khri snang ba

Peking 5185, vol. 88

Sanskrit edition: *L'Abhisamayālamkāravṛtti di Ārya-Vimuktisena: primo Abhisamaya / testo e note critiche [a cura di] Corrado Pensa*. Roma, Italy: Istituto Italiano per il Medio ed Estremo Oriente, 1967.

Tibetan edition: In *bstan 'gyur (sde dge)*. TBRC W23703.80: 29-425, which is a PDF of: Delhi, India: Karmapae choedhey, Gyalwae sungrab partun khang, 1982-1985.

Atisha (*dīpaṃkaraśrījñāna, mar me mdzad ye shes*, 982-1054)

Lamp Summary of (Maitreya's) "Perfection of Wisdom"

prajñāpāramitāpīṇḍārthapradīpa

shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i don bsodus sgron ma

Peking 5201, vol. 92; sde dge 3804, vol. tha

Lamp for the Path to Enlightenment

bodhipathapradīpa

byang chub lam gyi sgron ma

Peking 5343, vol. 103; sde dge 3947, vol. khi

English translation with Atisha's autocommentary: Richard Sherbourne, S.J. *A Lamp for the*

Path and Commentary. London: George Allen and Unwin, 1983.

English translation: *Atisha's Lamp for the Path: An Oral Teaching by Geshe Sonam Rinchen*. Trans. and ed. Ruth Sonam. Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 1997.

Bhadanta Vimuktasena (*btsun pa grol sde*)

[Sub]commentary on (*Maitreya's*) "*Treatise of Quintessential Instructions on the 'Superior Twenty-Five Thousand Stanza Perfection of Wisdom Sūtra': Ornament for the Clear Realizations*"

āryapañcaviṃśatisāhasrikāprajñāpāramitopadeśaśāstrābhisamayālamkāraḥkārikāvārttika
nyi khrid nam 'grel / 'phags pa shes rab kyi pha rol tu phyin pa stong phrag nyi shu lnga pa'i
man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan gyi tshig le'ur byas pa'i rnam par 'grel pa
Peking 5186, vol. 88

Buddhashrījñāna^a

Commentary on (Maitreya's) "Treatise of Quintessential Instructions on the Supramundane Victorious Mother Perfection of Wisdom: Ornament for the Clear Realizations": Wisdom Lamp Garland

abhisamayālamkārabhagavatīprajñāpāramitopadeśaśāstravṛttiprajñāpradīpāvali
bcom ldan 'das ma shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs
pa'i rgyan gyi 'grel pa shes rab sgron ma'i phreng ba
Peking 5198, vol. 91; sde dge 3800, vol. ta

Commentary on the Difficult Points of the "Verse Summary"

sañcayagāthāpañjikā
bsdu pa tshig su bcaad pa'i dka' 'grel
Peking 5196, vol. 91; sde dge 3798, vol. nya

Chandrakīrti (*zla ba grags pa*, seventh century)

Autocommentary on the "Supplement to (Nāgārjuna's) 'Treatise on the Middle'"

madhyamakāvātārabhāṣya
dbu ma la 'jug pa'i bshad pa / dbu ma la 'jug pa'i rang 'grel
Peking 5263, vol. 98; sde dge 3862, vol. 'a. Also: Dharmasala, India: Council of Religious and
Cultural Affairs, 1968.

Tibetan: Louis de La Vallée Poussin. *Madhyamakāvātāra par Chandrakīrti*. Bibliotheca Buddhica 9. Osnabrück, Germany: Biblio Verlag, 1970.

French translation (up to chap. 6, stanza 165): Louis de La Vallée Poussin. *Muséon* 8 (1907): 249-317; *Muséon* 11 (1910): 271-358; *Muséon* 12 (1911): 235-328.

German translation (chap. 6, stanzas 166-226): Helmut Tauscher. *Chandrakīrti-Madhyamakāvātārah und Madhyamakāvātārabhāṣyam*. Wiener Studien zur Tibetologie und Buddhismuskunde, 5. Vienna: Arbeitskreis für Tibetische und Buddhistische Studien Universität Wien, 1981.

Supplement to (Nāgārjuna's) "Treatise on the Middle"

^a Gareth Sparham 提出以下疑問：

這兩本著作並不確定為同一作者所作，第一本在出版說明中記載，作者是 *kha che'i rigs kyi pañḍita chen po buddha shrī jñāna*，而第二本在出版說明中所記載的作者則是 *dpon buddha śrī jñāna*。曇摩蜜多(Dharmamitra)明確地稱呼第二本的作者為 *Buddhajñānashrī*，布敦(*lung gi snye ma* p. 4)似乎認定兩本著作出自不同作者之手，*buddhajñānashrī*與佛智足 *sangs rgyas ye shes zhabs (Buddhajñānapāda)*。宗喀巴大師引用第一本著作時稱之為 *shes rab sgron me/ma and bud dha shrī*，而稱後者為 *sdud pa'i dka'i 'grel and sang ye*。

madhyamakāvātāra

dbu ma la 'jug pa

Peking 5261, Peking 5262, vol. 98; sde dge 3861, sde dge 3862, vol. 'a

Tibetan: Louis de La Vallée Poussin. *Madhyamakāvātāra par Candrakīrti*. Bibliotheca Buddhica 9. Osnabrück, Germany: Biblio Verlag, 1970.

English translation: C. W. Huntington, Jr. *The Emptiness of Emptiness: An Introduction to Early Indian Mādhyamika*, 147-195. Honolulu, Hawaii: University of Hawaii Press, 1989.

English translation (chaps. 1-5): Jeffrey Hopkins. *Compassion in Tibetan Buddhism*. London: Rider, 1980; reprint, Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 1980.

English translation (chap. 6): Stephen Batchelor. *Echoes of Voidness* by Geshé Rabten, 47-92. London: Wisdom Publications, 1983.

See also references under Chandrakīrti's *Autocommentary on the "Supplement."*

Chim Jam-pay-yang (*mchims 'jam pa 'i dbyangs* or *mchims nam mkha' grags*, died 1289 / 1290)

Commentary on [Vasubandhu's] "Treasury of Manifest Knowledge": Ornament of Manifest Knowledge

chos mngon mdzod kyi tshig le'ur byas pa'i 'grel pa mngon pa'i rgyan

Buxaduo, India: Nang bstan shes rig 'dzin skyong slob gnyer khang, n.d.

Dharmakīrti (*chos kyi grags pa*, seventh century)

Commentary on (Dignāga's) "Compilation of Prime Cognition"

pramāṇavārttikakārikā

tshad ma rnam 'grel gyi tshig le'ur byas pa

Peking 5709, vol. 130; sde dge 4210, vol. cc. Also: Sarnath, India: Pleasure of Elegant Sayings Press, 1974.

Sanskrit: Dwarikadas Shastri. *Pramāṇavārttika of Āchārya Dharmakīrti*. Varanasi, India: Bauddha Bharati, 1968.

Sanskrit and Tibetan: Yūsho Miyasaka. "Pramāṇavārttika-kārikā: Sanskrit and Tibetan." *Indo Koten Kenkyū (Acta Indologica)* 2 (1971-72): 1-206.

English translation (chap. 2): Masatoshi Nagatomi. "A Study of Dharmakīrti's Pramāṇavārttika: An English Translation and Annotation of the Pramāṇavārttika, Book I." Ph. D. diss., Harvard University, 1957.

English translation (chap. 4): Tom J.F. Tillemans. *Dharmakīrti's Pramāṇavārttika: An Annotated Translation of the Fourth Chapter (parārthānumāna)*, vol. 1 (k. 1-148). Vienna: Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2000.

Dharmakīrtishrī (*chos kyi grags pa dpal / gser gling pa*)

Explanation of (Haribhadra's) "Commentary on (Maitreya's) 'Treatise of Quintessential Instructions on the Perfection of Wisdom: Ornament for the Clear Realizations': Illumination of the Difficult to Realize

prajñāpāramitopadeśaśāstrābhisamayālamkāravṛttidurbodhālokānāmaṭīkā

shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan gyi 'grel pa rtogs par dka' ba'i snang ba zhes bya ba'i 'grel bshad

Peking 5192, vol. 91; sde dge 3794, vol. ja

Dharmamitra (*chos kyi bshes gnyen*)

Explanation of (Haribhadra's) Commentary on (Maitreya's) "Ornament for the Clear Realizations": Very Clear Words

abhisamayālamkārikāprajñāpāramitopadeśaśāstrāṭīkāprasphuṭapadā

shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan gyi tshig le'ur byas pa'i 'grel bshad tshig rab tu gsal ba

Peking 5194, vol. 91; sde dge 3796, vol. nya

Dharmashrī

Explanation of the "One Hundred Thousand Stanza Perfection of Wisdom Sūtra"

śatasāhasrikāvīvaraṇa

stong phrag brgya pa'i rnam par bshad pa

Peking 5203, vol. 92; sde dge 3802, vol. da

- Key to the Treasury of the Verse Summary of the Perfection of Wisdom*
 prajñāpāramitāsamcayagāthakośatāla
 shes rab kyi pha rol tu phyin pa sdud pa'i tshig su bcaid pa'i mdzod kyi lde mig
 Peking 5204, vol. 92; sde dge 3806, vol. da
- Gen-dün-drub, First Dalai Lama (*dge 'dun grub*, 1391-1474)
Commentary on (Guṇaprabha's) "Aphorisms on Discipline" / Essence of the Entire Discipline, Eloquent Holy Doctrine
 legs par gsungs pa'i dam chos 'dul ba mtha' dag gi snying po
 Collected Works of the First Dalai Lama dge-'dun-grub-pa. Gangtok, Sikkim: Dodrup Lama Sangye, 1978-1981.
- Explanation of [Vasubandhu's] "Treasury of Manifest Knowledge": Illuminating the Path to Liberation*
 dam pa'i chos mngon pa'i mdzod kyi mnam par bshad pa thar lam gsal byed
 Tibetan editions:
 Collected Works of the First Dalai Lama dge-'dun-grub-pa, vol. 3. Gangtok, Sikkim: Dodrup Lama, 1978-1981.
 Buxaduor, India: n.p., 1967. Also: Sarnath, India: wa na mtho' slob dge ldan spyi las khang, 1973.
 English translation (chapters 1-5): David Patt. *Elucidating the Path to Liberation*. Ann Arbor, Mich.: University Microfilms, 1994.
 English translation (chap. 6): Harvey B. Aronson, "The Buddhist Path: A Translation of the Sixth Chapter of the First Dalai Lama's *Path of Liberation*." *Tibet Journal* 5, no. 3 (1980): 29-51; 5, no. 4 (1980): 28-47; 12, no. 2 (1987): 25-40; 12, no. 3 (1987): 41-61.
- Guṇaprabha (*yon tan 'od*)
Aphorisms on Discipline
 vinayasūtra
 'dul ba'i mdo
 Peking 5619, vol. 123
- Gung-thang Kön-chog-tan-pay-drön-me (*gung thang dkon mchog bstan pa'i sgron me*, 1762-1823)
Presentation of the Four Truths, Port of Those Wishing Liberation: Festival for the Wise
 bden bzhi'i mnam gzhag thar 'dod 'jug ngogs mkhas pa'i dga' ston
 Collected Works of Gun-thaṅ dkon-mchog bstan-pa'i sgron-me, vol. 2. New Delhi: Ngawang Gelek Demo, 1972.
- Gung-thang Lo-drö-gya-tsho (*gung thang blo gros rgya mtsho*, 1851-1928/1930)
Annotations to (Haribhadra's) Small Clear Meaning Commentary on (Maitreya's) "Ornament for the Clear Realizations": Clearing Away the Darkness for Those Wanting Liberation
 mngon rtogs rgyan gyi 'grel chung don gsal ba'i mchan 'grel kun bzang zhing gi nyi ma thar 'dod mun sel
 Tibetan editions:
 Lhasa (?): dge ldan legs bshad gsung rab 'grem spel khang, 2006.
 TBRC W00EGS1017126, which is a PDF of: Lhasa (?): dge ldan legs bshad gsung rab 'grem spel khang, 2006.
- Gyal-tshab-dar-ma-rin-chen (*rgyal tshab dar ma rin chen*, 1364-1432)
Explanation [of (Maitreya's) "Ornament for the Clear Realizations" and its Commentaries]: Ornament for the Essence/ Explanation Illuminating the Meaning of the Commentaries on (Maitreya's) "Treatise of Quintessential Instructions on the Perfection of Wisdom, Ornament for the Clear Realizations": Ornament for the Essence
 mnam bshad snying po rgyan/ shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan gyi 'grel pa don gsal ba'i mnam bshad snying po'i rgyan
 Tibetan editions:
 Sarnath: Gelugpa Student's Welfare Committee, 1980.
 shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan gyi 'grel pa don gsal ba'i mnam bshad snying po'i rgyan. TBRC W23692.2: 5-762, which is a PDF

of: sku 'bum monastery, Tibet: sku 'bum byams pa gling par khang, [19?].

Explanation of (Shāntideva's) "Engaging in the Bodhisattva Deeds": Entrance for Victor Children
byang chub sems dpa'i spyod pa la 'jug pa'i nram bshad rgyal sras 'jug ngog
Sarnath: Pleasure of Elegant Sayings Printing Press, 1973

Illumination of the Path to Liberation / Explanation of (Dharmakīrti's) Commentary on (Dignāga's) "Compilation of Prime Cognition": Unerring Illumination of the Path to Liberation
thar lam gsal byed / tshad ma nram 'grel gyi tshig le'ur byas pa'i nram bshad thar lam phyin ci
ma log par gsal bar byed pa

Tibetan editions:

Collected Works of Rgyal-tshab Dar-ma-rin-chen, vol. 6 (entire). Delhi: Guru Deva, 1982.

Collected Works of Rgyal-tshab Dar-ma-rin-chen, vol. 6 (entire). Delhi: Ngawang Gelek
Demo, 1981.

Varanasi, India: Pleasure of Elegant Sayings Press, 1974.

Haribhadra (*seng ge bzang po*, late eighth century)

Clear Meaning Commentary / Commentary on (Maitreya's) "Treatise of Quintessential Instructions on the Perfection of Wisdom: Ornament for the Clear Realizations"

sputhārtha / abhisamayālamkāranāmaprajñāpāramitopadeśāstravṛtti

'grel pa don gsal / shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs
pa'i rgyan ces bya ba'i 'grel pa

Sanskrit editions:

Amano, Kōei. *A study on the Abhisamaya-alamkāra-kārikā-sāstra-vṛtti*. Rev. ed. Yanai City,
Japan: Rokoku Bunko, 2008.

Tripathi, Ram Shankar. *Slob-dpon Sen-ge-bzan-pos mdzad pa'i Mñon-par-rtogs-pa'i-rgyan
gyi 'grel pa Don-gsal (Prajñāpāramitopadeśāstre Ācāryaharibhadraviracitā Abhisama-
yālankāravṛtīḥ Sphuṭārtha)*, 1977. 2nd ed. Sarnath, India: Central Institute of Higher Ti-
betan Studies. 1993.

Wogihara, Unrai. *Abhisamayālamkāralokā Prajñā-pāramitā-vyākhyā*. *The Work of Hari-
bhadrā*. 7 vols. Tokyo: Toyo Bunko, 1932-1935; reprint, Tokyo: Sankibo Buddhist Book
Store, 1973.

Wogihara, Unrai, ed. *Abhisamayālamkāralokā Prajñāpāramitāvyākhyā: Commentary on
aṣṭasāhasrikā-prajñāpāramitā by Haribhadra, Together with the Text Commented on*. To-
kyo, Japan: The Toyo Bunko, 1973.

Tibetan edition: In *bstan 'gyur (sde dge)*. TBRC W23703 86: 158-281, which is a PDF of: Delhi,
India: Karmapac choedhey, Gyalwae sungrab partun khang, 1982-1985.

English translation: Sparham, Gareth. *Āryavimuktisena, Maitreyanātha, and Haribhadra. Ab-
hisamayālamkāra with Vṛtti and Ālokā*. 4 vols. Fremont, CA: Jain Publishing Company,
2006-2011.

*Commentary on the Difficult Points of the "Verse Summary of the Precious Qualities of the Supra-
mundane Victorious [Mother]" / Commentary that Makes the Difficult Points of the "Verse
Summary of the Precious Qualities of the Supramundane Victorious [Mother]" Easy to Under-
stand*

bhagavatīratnaguṇasamcayagāthāpañjikāsubodhinīnāma

bcos mngon 'das yon tan rin po che sdus pa'i tshig su bcad pa'i dka' 'grel

Peking 5190; sde dge 3792

[*Commentary on the*] "Twenty-Five Thousand Stanza Perfection of Wisdom Sūtra"

pañcaviṃśatisāhasrikā-prajñāpāramitā

shes rab kyi pha rol tu phyin pa stong phrag nyi shu lnga pa

Peking 5188; sde dge 3790

Explanation of the "Eight Thousand Stanza Perfection of Wisdom Sūtra": Illumination of (Maitreya's) "Ornament for the Clear Realizations"

aṣṭasāhasrikāprajñāpāramitāvyākhyānābhisamayālamkāralokā

shes rab kyi pha rol tu phyin pa brgyad stong pa'i bshad pa mngon par rtogs pa'i rgyan gyi snang
ba

In *bstan 'gyur* (*sde dge*). TBRC W23703.85: 4-683, which is a PDF of: Delhi, India: Karmapae choedhey, Gyalwae sungrab partun khang, 1982-1985.

Jam-yang-shay-pa Ngag-wang-tson-drü (*'jam dbyangs bzhad pa'i rdo rje ngag dbang brtson grus*, 1648-1721/1722)

Eloquent Presentation of the Eight Categories and Seventy Topics: Sacred Word of Guru Ajita
 dngos po brgyad don bdun cu'i rnam bzhag legs par bshad pa mi pham bla ma'i zhal lung
 Tibetan editions:

bla brang edition:

"2011 TBRC *bla brang*" = In *kun mkhyen 'jam dbyangs bzhad pa'i rdo rje mchog gi gsung 'bum*, vol. 14. TBRC W22186.14: 115-178, which is a PDF of: *bla brang bkra shis 'khyil*: *bla brang bkra shis 'khyil dgon*, publishing date unknown. [Preferred edition since it has not been retouched.]

"1973 Ngawang Gelek *bla brang*" = *Collected Works of 'Jam-dbyaṅs-bzad-pa'i-rdo-rje*, vol. 15. New Delhi, India: Ngawang Gelek Demo, 1973. [Retouched edition.]

"1995 Mundgod revision of Ngawang Gelek *bla brang*" = *Collected Works of 'Jam-dbyaṅs-bzad-pa'i-rdo-rje*, vol. 16. New Delhi, India: Ngawang Gelek Demo, 1995. Also available at: TBRC W21503-0413. [Further retouched edition.]

"1999 Mundgod" = *dngos po brgyad don bdun cu'i rnam gzhag legs par bshad pa mi pham bla ma'i zhal lung*. In *don bdun cu dang sa lam sogs nyer mkho'i skor phyogs bsgrigs*: 1-55. Mundgod, India: Drepung Gomang Library, 1999.

"1999 Tōyō Bunko CD-ROM" = "Tibetan texts of *don bdun bcu* of *'jam dbyangs bzhad pa* and *rigs lam 'phrul gyi lde mig* of *dkon mchog bstan pa'i sgron me*." In the Toyo Bunko Database CD Release II. Tokyo, Japan: Tōyō Bunko, 1999. CD-ROM. [This edition is based on the 1999 Mundgod.]

"2001 Kan su'u" = *dngos po brgyad don bdun cu'i rnam gzhag legs par bshad pa mi pham bla ma'i zhal lung*. In *don bdun cu dang sa lam sogs nyer mkho'i skor phyogs bsgrigs*: 88-146. Kan su'u, China: mi rigs dpe skrun khang, 2001.

"2005 Mundgod" = *dngos po brgyad don bdun cu'i rnam gzhag legs par bshad pa mi pham bla ma'i zhal lung*. In *don bdun cu dang sa lam sogs nyer mkho'i skor phyogs bsgrigs*: 1-67. Mundgod, India: Drepung Gomang Library, 2005.

Go-mang Lhasa edition:

"1987 Go-mang Lhasa (first printing)" = *don bdun cu'i mtha' spyod mi pham bla ma'i zhal lung gsal ba'i legs bshad blo gsal mgul rgyan*. 1a-20a. Go-mang College: Lha-sa, Tibet: n.d. (PDF of complete printing available at UMA Institute for Tibetan Studies, <http://www.uma-tibet.org>.) Named "1987" because of being acquired in Lha-sa, Tibet, at Go-mang College in 1987.

"1987 Go-mang Lhasa (second printing)" = *don bdun cu'i mtha' spyod mi pham bla ma'i zhal lung gsal ba'i legs bshad blo gsal mgul rgyan*. 3a-20a. Go-mang College: Lha-sa, Tibet: n.d. (PDF of incomplete printing available at UMA Institute for Tibetan Studies, <http://www.uma-tibet.org>.) Named "1987" because of being acquired in Lha-sa, Tibet, at Go-mang College in 1987.

Great Exposition of Tenets / Explanation of "Tenets": Sun of the Land of Samantabhadra Brilliantly Illuminating All of Our Own and Others' Tenets and the Meaning of the Profound [Emp-tiness], Ocean of Scripture and Reasoning Fulfilling All Hopes of All Beings

grub mtha' chen mo / grub mtha'i rnam bshad rang gzhan grub mtha' kun dang zab don mchog tu gsal ba kun bzang zhing gi nyi ma lung rigs rgya mtsho skye dgu'i re ba kun skong

Edition cited: Musoorie, India: Dalama, 1962. Also: *Collected Works of 'Jam-dbyaṅs-bzad-pa'i-rdo-rje*, vol. 14 (entire). New Delhi: Ngawang Gelek Demo, 1973. Also: Mundgod, India: Drepung Gomang Library, 1999.

English translation (entire root text and edited portions of the autocommentary and Nga-wang-pel-den's *Annotations*): Jeffrey Hopkins. *Maps of the Profound: Jam-yang-shay-ba's Great Exposition of Buddhist and Non-Buddhist Views on the Nature of Reality*. Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 2003.

- English translation (beginning of the chapter on the Consequence School): Jeffrey Hopkins. *Meditation on Emptiness*, 581-697. London: Wisdom Publications, 1983; rev. ed., Boston: Wisdom Publications, 1996.
- English translation of root text with Losang Gonchok's commentary: Daniel Cozort and Craig Preston. *Buddhist Philosophy: Losang Gonchok's Short Commentary to Jamyang Shayba's Root Text on Tenets*. Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 2003.
- Translation of the section of the distinctive tenets of the Consequence School: Daniel Cozort, *Unique Tenets of the Middle Way Consequence School* (Ithaca, N.Y.: Snow Lion, 1998).
- Great Exposition of the Middle / Decisive Analysis of (Chandrakīrti's) "Supplement to (Nāgārjuna's) 'Treatise on the Middle'": *Treasury of Scripture and Reasoning, Thoroughly Illuminating the Profound Meaning [of Emptiness], Entrance for the Fortunate*
 dbu ma chen mo / dbu ma 'jug pa'i mtha' dpyod lung rigs gter mdzod zab don kun gsal skal bzang 'jug ngogs
- Tibetan editions:
Collected Works of 'Jam-dbyaṅs-bzad-pa'i-rdo-rje, vol. 9 (entire). New Delhi: Ngawang Gelek Demo, 1973.
 Buxaduor, India: Gomang, 1967.
- Translation of the section on the two truths: Guy M. Newland's Ph.D. thesis, *The Two truths: a study of Mādhyamika philosophy as presented in the Monastic textbooks of the Ge-luk-ba order of Tibetan Buddhism*.
- Jay-tsun Chō-kyi-gyal-tshan (*se ra rje btsun chos kyi rgyal mtshan*, 1469-1546)
Excellent Means Definitely Revealing the Eight Categories and Seventy Topics, the Topics of (Maitreya's) "Treatise of Quintessential Instructions on the Perfection of Wisdom: Ornament for the Clear Realizations," the Stainless Oral Transmission of Jay-tsun-chō-kyi-gyal-tshan
 bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan gyi brjod bya dngos brgyad don bdun cu nges par 'byed pa'i thabs dam pa rje btsun chos kyi rgyal mtshan gyi gsung rgyun dri ma med pa
 Indian block-print, n.d.
- dngos po brgyad don bdun cu'i rnam gzhag*. In *don bdun cu dang sa lam sogs nyer mkho'i skor phyogs bsgrigs bzhugs so*: 1-44.
 kan su'u, China: mi rigs dpe skrun khang, 2005.
- Rje btsun pa'i Don bdun cu: An Introduction to the Abhisamayālaṅkāra*
 Edited with Introduction by Shunzō Onoda
 Kyoto, Japan: The Association of Indian and Buddhist Studies, Nagoya University, 1983.
- Khay-drub-ge-leg-pal-sang (mkhas grub dge legs dpal bzang, 1385-1438)
Extensive Explanation of (Dharmakīrti's) "Commentary on (Dignāga's) 'Compilation of Prime Cognition'" : Ocean of Reasoning
 tshad ma rnam 'grel gyi rgya cher bshad pa rigs pa'i rgya mtsho
 TBRC WIKG10279, vol. 10 (*tha*), 623-1006: pdf of bla brang bkra shis 'khyil par khang edition, 199?
- Kön-chog-jig-may-wang-po (*dkon mchog 'jigs med dbang po*, 1728-1791)
Condensed Presentation of the Eight Categories and Seventy Topics
 dngos brgyad don bdun cu'i rnam bzhag bsdus pa
 Collected Works of dKon-mchog-'jigs-med-dbang-po, vol. 6. New Delhi: Ngawang Gelek Demo, 1972.
- Precious Garland of Tenets / Presentation of Tenets: A Precious Garland*
 grub pa'i mtha'i rnam par bzhag pa rin po che'i phreng ba
 Tibetan: K. Mimaki. *Le Grub mtha' rnam bzhag rin chen phreñ ba de dkon mchog 'jigs med dbaṅ po (1728-1791)*, *Zinbun* [The Research Institute for Humanistic Studies, Kyoto University], 14 (1977):55-112. Also, Collected Works of dkon-mchog-'jigs-med-dbaṅ-po, vol. 6, 485-535. New Delhi: Ngawang Gelek Demo, 1972. Also: Xylograph in thirty-two folios from the Lessing collection of the rare book section of the University of Wisconsin Library, which is item 47 in Leonard Zwilling. *Tibetan Blockprints in the Department of Rare Books and Special Collections*. Madison, Wis.: University of Wisconsin-Madison Libraries, 1984. Also:

Mundgod, India: blo gsal gling Press, 1980. Also: Dharmasala, India: Tibetan Cultural Printing Press, 1967. Also: Dharmasala, India: Teaching Training, n.d. Also: A blockprint edition in twenty-eight folios obtained in 1987 from Go-mang College in Hla-sa, printed on blocks that predate the Cultural Revolution.

English translation: Geshe Lhundup Sopa and Jeffrey Hopkins. *Practice and Theory of Tibetan Buddhism*, 48-145. New York: Grove, 1976; rev. ed., *Cutting through Appearances: Practice and Theory of Tibetan Buddhism*, 109-322. Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 1989. Also: H. V. Guenther. *Buddhist Philosophy in Theory and Practice*. Baltimore, Md.: Penguin, 1972. Also, the chapters on the Autonomy School and the Consequence School: Shōtarō Iida. *Reason and Emptiness*, 27-51. Tokyo: Hokuseido, 1980.

Presentation of the Grounds and Paths: Beautiful Ornament of the Three Vehicles

sa lam gyi rnam bzhag theg gsum mdzes rgyan

Collected Works of dkon-mchog-'jigs-med-dbañ-po, vol. 7. New Delhi: Ngawang Gelek Demo, 1972.

English translation: Elizabeth Napper. Kōn-chog-jig-may-wang-po's *Presentation of the Grounds and Paths: Beautiful Ornament of the Three Vehicles*, With Commentary by Danma-lo-chō. UMA Institute for Tibetan Studies, 2013; downloadable at:

http://uma-tibet.org/edu/gomang/phar_phyin/salam.php.

Thorough Expression of the Natures of the One Hundred Seventy-Three Aspects of the Three Exalted Knowers: White Lotus Vine of Eloquence

mkhyen gsum gyi rnam pa brgya dang don gsum gyi rang bzhin yang dag par brjod pa legs bshad padma dkar po'i khri shing

Tibetan editions:

Collected Works of dKon-mchog-'jigs-med-dbang-po, vol. 6. New Delhi, India: Ngawang Gelek Demo, 1971.

In *gsung 'bum/ dkon mchog 'jigs med dbang po (bla brang par ma)*. TBRC W2122.6: 627-646, which is a PDF of: bla brang bkra shis 'khyil, Tibet: bla brang dgon pa, 1999.

Kumārashribhadra

Summary of (Maitreya's) "Perfection of Wisdom"

prajñāpāramitāpīṇḍārtha

shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i don bsdu pa

Peking 5195, vol. 91; sde dge 3797, vol. nya

Long-döl Ngag-wang-lo-sang (*klong rdol ngag dbang blo bzang*, 1719-1794)

Vocabulary Occurring in the Perfection of Wisdom

phar phyin las byung ba'i ming gi rnam grangs

Tibetan editions:

Collected Works, Śata-Piṭaka Series, vol. 100. New Delhi, India: International Academy of Indian Culture, 1973.

TBRC W87: 343-412, which is a PDF of: khreng tu'u, China: [s.n.], [199-].

Lo-sang-chō-kyi-gyal-tshan (*blo bzang chos kyi rgyal mshan*, 1570-1662)

Explanation of the First Category in the Ocean of Good Explanation Illuminating the Essence of the Essence of (Maitreya's) "Treatise of Quintessential Instructions on the Perfection of Wisdom: Ornament for the Clear Realizations"

shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan gyi snying po'i snying po gsal bar legs par bshad pa'i rgya mtsho las skabs dang po'i rnam par bshad pa

Tibetan editions:

Collected Works, vol. 4. New Delhi, India: Mongolian Lama Gurudeva, 1973.

TBRC W23430.4: 265-346, which is a PDF of: New Delhi, India: Mongolian Lama Gurudeva, 1973.

Maitreya (*byams pa*)

Ornament for the Clear Realizations/ Treatise of Quintessential Instructions on the Perfection of Wisdom, Ornament for the Clear Realizations

abhisamayālaṅkāra/ abhisamayālaṅkāra-nāma-prajñāpāramitopadeśaśāstrakārikā

mngon par rtogs pa'i rgyan/ shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par
rtogs pa'i rgyan shes bya ba'i tshig le'ur byas pa

Sanskrit editions:

Amano, Kōei. *A study on the Abhisamaya-alamkāra-kārikā-sāstra-vṛtti*. Rev. ed. Yanai City, Japan: Rokoku Bunko, 2008.

Stcherbatsky, Theodore and Eugène Obermiller, eds. *Abhisamayālaṅkāra-Prajñāpāramitā-Upadeśa-sāstra: The Work of Bodhisattva Maitreya*. Bibliotheca Indo-Buddhica Series. Reprint ed. Delhi, India: Sri Satguru Publications, 1992.

Tibetan editions:

Asian Classics Input Project,

<http://www.asianclassics.org/reader.php?collection=tengyur&index=3786>.

co ne: TBRC WIGS66030.80: 5-30, which is a PDF of: Co ne dgon chen: co ne, 1926.

dpe bsdur ma: vol. 49: 3-32. Beijing, China: Krung go'i bod rig pa'i dpe skrun khang, 1994-2008.

Peking 5184, vol. 88 (*ser-phyin*, I): 1-15a.8. Tokyo; Kyoto, Japan: Tibetan Tripitaka Research Institute, 1955-1961.

snar thang: TBRC W22704.89: 5-30, which is a PDF of: Narthang: s. n., 1800?.

sde dge: TBRC W23703.80:3-28, which is a PDF of: Delhi: Karmapae Choedhey, Gyalwae sungrab partun khang, 1982-1985.

English translations:

Brunnhölzl, Karl. *Gone Beyond: The Prajñāpāramitā Sūtras, The Ornament of Clear Realization, and its Commentaries in the Tibetan Kagyü tradition*. The Tsadra Foundation series. 2 vols. Ithaca, NY: Snow Lion Publications, 2011-2012.

———. *Groundless Paths: The Prajñāpāramitā Sūtras, The Ornament of Clear Realization, and Its Commentaries in the Tibetan Nyingma Tradition*. Ithaca, NY: Snow Lion Publications, 2012.

Conze, Edward. *Abhisamayālaṅkāra: Introduction and Translation from Original Text with Sanskrit-Tibetan Index*. Roma, Italy: Is. M.E.O., 1954.

Sparham, Gareth. *Āryavimuktisena, Maitreyanātha, and Haribhadra. Abhisamayālaṅkāra with Vṛtti and Ālokā*. 4 vols. Fremont, CA: Jain Publishing Company., 2006-2011.

———. *Golden Garland of Eloquence: legs bshad gser phreng*, 4 vols. Fremont, CA: Jain Publishing Company, 2008-2010.

Ornament for the Great Vehicle Sūtras

mahāyānasūtrālaṅkāra

theg pa chen po'i mdo sde rgyan gyi tshig le'ur byas pa

Peking 5521, vol. 108; Dharma vol. 77

Tibetan edition: *sde dge*: TBRC W23703.123: 3-80, which is a PDF of: Delhi: Karmapae choedhey, Gyalwae sungrab partun khang, 1982-1985.

Sanskrit edition: Sitansusekhar Bagchi. *Mahāyāna-Sūtrālaṅkārah of Asaṅga* [with Vasubandhu's commentary]. Buddhist Sanskrit Texts 13. Darbhanga, India: Mithila Institute, 1970.

Sanskrit text and translation into French: Sylvain Lévi. *Mahāyānasūtrālaṅkāra, exposé de la doctrine du grand véhicule selon le système Yogācāra*. 2 vols. Paris: Bibliothèque de l'École des Hautes Études, 1907, 1911.

Nāgārjuna (*klu sgrub*, first to second century, C.E.)

Precious Garland of Advice for the King

rājaparīkathāratnāvalī

rgyal po la gdam bya ba rin po che'i phreng ba

Peking 5658, vol. 129; Dharma vol. 93

Sanskrit, Tibetan, and Chinese: Michael Hahn. *Nāgārjuna's Ratnāvalī*. vol. 1. *The Basic Texts (Sanskrit, Tibetan, and Chinese)*. Bonn: Indica et Tibetica Verlag, 1982.

English translations:

Jeffrey Hopkins. *Nāgārjuna's Precious Garland: Buddhist Advice for Living and Liberation*,

- 94-164. Ithaca, New York: Snow Lion Publications, 1998. Supersedes that in: Nāgārjuna and the Seventh Dalai Lama. *The Precious Garland and the Song of the Four Mindfulnesses*, translated by Jeffrey Hopkins, 17-93. London: George Allen and Unwin, 1975; New York: Harper and Row, 1975; reprint, in H.H. the Dalai Lama, Tenzin Gyatso. *The Buddhism of Tibet*. London: George Allen and Unwin, 1983; reprint, Ithaca, New York: Snow Lion Publications, 1987.
- John Dunne and Sara McClintock. *The Precious Garland: An Epistle to a King*. Boston: Wisdom Publications, 1997.
- Of 223 stanzas (chap. 1, 1-77; chap. 2, 1-46; chap. 4, 1-100): Giuseppe Tucci. "The *Ratnāvalī* of Nāgārjuna." *Journal of the Royal Asiatic Society* (1934): 307-325; (1936): 237-52, 423-35.
- Japanese translation: Uryūzu Ryushin. *Butten II, Sekai Koten Bungaku Zenshu*, 7 (July, 1965): 349-72. Edited by Nakamura Hajime. Tokyo: Chikuma Shobō. Also: Uryūzu Ryushin. *Daijō Butten*, 14 (1974): 231-316. *Ryūju Ronshū*. Edited by Kajiyama Yuichi and Uryūzu Ryushin. Tokyo: Chūōkōronsha.
- Danish translation: Christian Lindtner. *Nagarjuna, Juvelkaeden og andre skrifter*. Copenhagen: 1980.
- Ngag-wang-pal-dan (*ngag dbang dpal ldan*, b. 1797), also known as Pal-dan-chō-jay (*dpal ldan chos rje*)
Explanation of (Maitreya's) Treatise "Ornament for the Clear Realizations" from the Approach of the Meaning of the Words: Sacred Word of Maitreyanātha
 bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan tshig don gyi sgo nas bshad pa byams mgon zhal lung TBRC W5926-3:221-416, which is a PDF of: Delhi: Mongolian Lama Gurudeva, 1983.
- Pañ-chen Sō-nam-drag-pa (*pañ chen bsod nams grags pa*, 1478-1554)
General-Meaning Commentary on the Perfection of Wisdom/ Good Explanation of the Meaning of (Gyal-tshab's) "Explanation Illuminating the Meaning of the Commentaries on (Maitreya's) 'Treatise of Quintessential Instructions on the Perfection of Wisdom, Ornament for the Clear Realizations': Ornament for the Essence": Lamp Illuminating the Meaning of the Mother phar phyin spyi don/ shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan 'grel pa dang bcas pa'i mam bshad snying po rgyan gyi don legs par bshad pa yum don gsal ba'i sgron me
 Buxaduor: Nang bstan shes rig 'dzin skyong slob gnyer khang, 1963.
- Prajñākaramati (*shes rab 'byung gnas blo gros*, 950-1030)
Summary of (Haribhadra's) "Commentary on (Maitreya's) 'Ornament for the Clear Realizations'"
 abhisamayālamkāravṛttipiṇḍārtha
 mngon par rtogs pa'i rgyan gyi 'grel pa'i bsdus don
 Peking 5193, vol. 91; sde dge 3795, vol. ja
- Ratnākaraśānti (*rin chen 'byung gnas zhi ba*)
Commentary on the Difficult Points of the "Eight Thousand Stanza Perfection of Wisdom Sūtra": The Supreme Essence
 ārya-aṣṭasāhasrikāprajñāpāramitāpañjikāsārottamā
 phags pa shes rab kyi pha rol tu phyin pa brgyad stong pa'i dka' 'grel snying po mchog
 Peking 5200, vol. 92; sde dge 3803, vol. tha
- Pure Commentary on (Maitreya's) "Ornament for the Clear Realizations"*
 abhisamayālamkārikāvṛttisūddhamatīnāma
 mngon par rtogs pa'i rgyan gyi 'grel pa'i tshig le'ur byas pa'i 'grel pa dag ldan
 Peking 5199, vol. 91; sde dge 3801, vol. ta
- Quintessential Instructions on the Perfection of Wisdom*
 prajñāpāramitopadeśa
 shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i man ngag
 Peking 5579, vol. 114; sde dge 4079, vol. hi
- Ratnakīrti
Commentary on (Maitreya's) "Ornament for the Clear Realizations": A Portion of Glory

abhisamayālamkāravṛttikīrtikalānāma
mngon par rtogs pa'i rgyan gyi 'grel pa grags pa'i cha
Peking 5197, vol. 91; sde dge 3799, vol. *nya*

Shāntideva (*zhi ba lha*, eighth century)

Compendium of Instructions

śikṣāsamuccaya

bslab pa kun las btus pa

Peking 5272, vol. 102; sde dge 3940, vol. khi

English Translation: C. Bendall and W.H.D. Rouse. *Śikṣā Samuccaya*. Delhi: Motilal, 1971.

Edited Sanskrit: Cecil Bendall. *Çikshāsamuccaya: A Compendium of Buddhist Teaching*. Bibliotheca Buddhica 1. Osnabrück, Germany: Biblio Verlag, 1970.

Engaging in the Bodhisattva Deeds

bodhi[sattva]caryāvatāra

byang chub sems dpa'i spyod pa la 'jug pa

sde dge 3871, dbu ma, vol. *la*

Sanskrit: P. L. Vaidya. *Bodhicaryāvatāra*. Buddhist Sanskrit Texts 12. Darbhanga, India: Mithila Institute, 1988.

Sanskrit and Tibetan: Vidhushekara Bhattacharya. *Bodhicaryāvatāra*. Bibliotheca Indica, 280. Calcutta: Asiatic Society, 1960.

Sanskrit and Tibetan with Hindi translation: Rāmasaṃkara Tripāthī, ed. *Bodhicaryāvatāra*. Bauddha-Himālaya-Granthamālā, 8. Leh, Ladākh: Central Institute of Buddhist Studies, 1989.

English translations:

Stephen Batchelor. *A Guide to the Bodhisattva's Way of Life*. Dharmasala, India: Library of Tibetan Works and Archives, 1979.

Marion Matics. *Entering the Path of Enlightenment*. New York: Macmillan, 1970.

Kate Crosby and Andrew Skilton. *The Bodhicaryāvatāra*. Oxford: Oxford University Press, 1996.

Padmakara Translation Group. *The Way of the Bodhisattva*. Boston: Shambhala, 1997.

Vesna A. Wallace and B. Alan Wallace. *A Guide to the Bodhisattva Way of Life*. Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 1997.

Contemporary commentary:

H.H. the Dalai Lama, Tenzin Gyatso. *Transcendent Wisdom*. Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 1988.

H.H. the Dalai Lama, Tenzin Gyatso. *A Flash of Lightning in the Dark of the Night*. Boston: Shambhala, 1994.

Smṛtijñānakīrti

Indicating Through Eight Concordant Meanings the Mother Perfection of Wisdom Taught Extensively in One Hundred Thousand, Taught in Medium Length in Twenty-five Thousand, and Taught in Brief in Eight Thousand [Stanzas]

prajñāpāramitāmātrikāsatasāhasrikābṛhacchāsana-

pañcaviṃśatisāhasrikāmadyāsānaṣṭādaśasāhasrikālaghuśāsanaṣṭasamānārthasāsana

yum shes rab kyi pha rol tu phyin pa brgyas par bstan pa 'bum dang 'bring du bstan pa nyi khri lnga stong dang bsdus te bstan pa khri brgyad stong pa mams mthun par don brgyad kyois bstan pa

Peking 5187, vol. 88; sde dge 3789, vol. *kha*

Tsong-kha-pa Lo-sang-drag-pa (*tsong kha pa blo bzang grags pa*, 1357-1419)

Extensive Explanation of (Chandrakīrti's) "Supplement to (Nāgārjuna's) 'Treatise on the Middle'": *Illumination of the Thought*

dbu ma la 'jug pa'i rgya cher bshad pa dgongs pa rab gsal

Peking 6143, vol. 154. Also: Dharmasala, India: Tibetan Cultural Printing Press, n.d. Also: Saranath, India: Pleasure of Elegant Sayings Press, 1973. Also: Delhi: Ngawang Gelek, 1975.

Also: Delhi: Guru Deva, 1979.

English translation (chaps. 1-5): Jeffrey Hopkins. *Compassion in Tibetan Buddhism*, 93-230. Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 1980; the portion of the book that is Tsong-kha-pa's *Illumination of the Thought* (chapters 1-5) is downloadable at:

http://uma-tibet.org/edu/gomang/dbu_ma/middle.php.

English translation (chap. 6, stanzas 1-7): Jeffrey Hopkins and Anne C. Klein. *Path to the Middle: Madhyamaka Philosophy in Tibet: The Oral Scholarship of Kensur Yeshey Tupden*, by Anne C. Klein, 147-183, 252-271. Albany, N.Y.: State University of New York Press, 1994.

Golden Garland of Eloquence / Extensive Explanation of (Maitreya's) "Treatise of Quintessential Instructions on the Perfection of Wisdom: Ornament for the Clear Realizations" as Well as Its Commentaries: Golden Garland of Eloquence

legs bshad gser 'phreng / shes rab kyi pha rol tu phyin pa'i man ngag gi bstan bcos mngon par rtogs pa'i rgyan 'grel pa dang bcas pa'i rgya cher bshad pa legs bshad gser gyi phreng ba
Tibetan editions:

In *gsung 'bum/ tsong kha pa (bkra shis lhun po par rnying)*. New Delhi, India: Ngawang Gelek Demo, 1977.

TBRC W22109.3219, which is a PDF of: gedan sungrab minyam gyunphel series (Ngawang Gelek Demo), 1977.

English translation: Sparham, Gareth. *Golden Garland of Eloquence: legs bshad gser phreng*, 4 vols. Fremont, CA: Jain Publishing Company, 2008-2010.

Great Exposition of Secret Mantra / The Stages of the Path to a Conqueror and Pervasive Master, a Great Vajradhara: Revealing All Secret Topics

sngags rim chen mo / rgyal ba khyab bdag rdo rje 'chang chen po'i lam gyi rim pa gsang ba kun gyi gnad rnam par phyé ba

Peking 6210, vol. 161. Also: Delhi: Ngawang Gelek, 1975. Also: Delhi: Guru Deva, 1979.

English translation (chap. 1): H.H. the Dalai Lama, Tsong-kha-pa, and Jeffrey Hopkins. *Tantra in Tibet*. London: George Allen and Unwin, 1977; reprint, with minor corrections, Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 1987.

English translation (chaps. 2-3): H.H. the Dalai Lama, Tsong-kha-pa, and Jeffrey Hopkins. *The Yoga of Tibet*. London: George Allen and Unwin, 1981; reprinted as *Deity Yoga*. Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 1987.

English translation (chap. 4): H.H. the Dalai Lama, Dzong-ka-ba, and Jeffrey Hopkins. *Yoga Tantra: Paths to Magical Feats*. Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 2005.

Great Exposition of the Stages of the Path / Stages of the Path to Enlightenment Thoroughly Teaching All the Stages of Practice of the Three Types of Beings

lam rim chen mo / skyes bu gsum gyi nyams su blang ba'i rim pa thams cad tshang bar ston pa'i byang chub lam gyi rim pa

Peking 6001, vol. 152. Also: Dharmasala, India: Tibetan Cultural Printing Press, 1964. Also: Delhi: Ngawang Gelek, 1975. Also: Delhi: Guru Deva, 1979.

Edited Tibetan: Tsultrim Kelsang Khangkar. *The Great Treatise on the Stages of the Path to Enlightenment (Lam Rim Chen Mo)*. Japanese and Tibetan Buddhist Culture Series, 6. Kyoto: Tibetan Buddhist Culture Association, 2001.

English translation: Lamrim Chenmo Translation Committee. *The Great Treatise on the Stages of the Path to Enlightenment*. 3 vols. Joshua W.C. Cutler, editor-in-chief, Guy Newland, editor. Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 2000-2004.

English translation of the part on the excessively broad object of negation: Elizabeth Napper. *Dependent-Arising and Emptiness*, 153-215. London: Wisdom Publications, 1989.

English translation of the part on the excessively narrow object of negation: William Magee. *The Nature of Things: Emptiness and Essence in the Geluk World*, 179-192. Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 1999.

English translation of the parts on calm abiding and special insight: Alex Wayman. *Calming the Mind and Discerning the Real*, 81-431. New York: Columbia University Press, 1978; reprint, New Delhi, Motilal Banarsidass, 1979.

Medium-Length Exposition of the Stages of the Path to Enlightenment to be Practiced by Beings of the Three Capacities / Medium-Length Exposition of the Stages of the Path to Enlightenment to be Practiced by Beings of the Three Capacities together with an Outline / Short Exposition of the Stages of the Path to Enlightenment

skyes bu gsum gyis nyams su blang ba'i byang chub lam gyi rim pa / skyes bu gsum gyi nyams su blang ba'i byang chub lam gyi rim pa bring po sa bcad kha skong dang bcas pa / lam rim 'bring / lam rim chung ngu

Tibetan editions:

Mundgod, India: dga' ldan shar rtse, n.d. (includes outline of topics by Trijang Rinbochay).

Bylakuppe, India: Sera Je Library, 1999 (includes outline of topics by Trijang Rinbochay).

Peking 6002, vol. 152-153.

Dharmasala, India: Tibetan Cultural Printing Press, 1968.

Delhi: Ngawang Gelek, 1975. Also: Delhi: Guru Deva, 1979.

English translation of the section on special insight:

Jeffrey Hopkins. In *Tsong-kha-pa's Final Exposition of Wisdom*. Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 2008.

Robert Thurman. "The Middle Transcendent Insight." *Life and Teachings of Tsong Khapa*, 108-185. Dharmasala, India: Library of Tibetan Works and Archives, 1982.

Edited Tibetan text and Japanese translation of the section on special insight:

Tsultrim Kelsang Khangkar and Takada Yorihiro. *A Study of Tsong khapa's Mādhyamika Philosophy I: Annotated Japanese translation of the Vipāśyanā Section of Medium Exposition of the Stages of the Path (Lam rim)*. Tsong kha pa chuugan tetsugaku no kenkyuu 1, Bodaidousidairon chuuhun, kan no shou: wayaku, Tsultrim Kelsang Khangkar and Takada Yorihiro, Kyoto: Buneido, 1996.

Japanese translation: Tsultrim Kelsang Khangkar and Takashi Rujinaka. *The Treatise on the Stages of the Path to Enlightenment by rJe Tsong kha pa: An Annotated Japanese Translation of Byang chub Lam rim chung ba*. Kyoto: Unio Corporation, 2005.

Vasubandhu (*dbyig gnyen*, fl. 360)

Treasury of Manifest Knowledge

abhidharmakośa

chos mngon pa'i mdzod

Peking 5590, vol. 115

Sanskrit: Swami Dwarikadas Shastri. *Abhidharmakośa and Bhāṣya of Ācārya Vasubandhu with Sphuṭārtha Commentary of Ācārya Yaśomitra*. Bauddha Bharati Series, 5. Banaras: Bauddha Bharati, 1970. Also: P. Pradhan. *Abhidharmakośabhāṣyam of Vasubandhu*. Patna, India: Jayaswal Research Institute, 1975.

French translation: Louis de La Vallée Poussin. *L'Abhidharmakośa de Vasubandhu*. 6 vols. Brussels: Institut Belge des Hautes Études Chinoises, 1971.

English translation of the French: Leo M. Pruden. *Abhidharmakośabhāṣyam*. 4 vols. Berkeley, Calif.: Asian Humanities Press, 1988.

Ye-shay-gyal-tshan (*tshé mchog gling ye shes rgyal mtshan*, 1713-1793)

Quintessential Instructions Clearly Teaching the Essentials of (Tsong-kha-pa's) "Stages of the Path to Enlightenment," Correlating the "Eight Thousand Stanza Perfection of Wisdom Sūtra" with (Maitreya's) "Ornament for Clear Realization": Lamp Illuminating the Perfection of Wisdom sher phyin stong phrag brgyad pa dang mngon rtogs rgyan sbyar te byang chub lam gyi rim pa'i gnad nams gsal bar ston pa'i man ngag sher phyin gsal ba'i sgron me

Tibetan editions: Tshe-chog-ling

Collected Works, vol. 7. New Delhi, India: Tibet House, 1975.

TBRC W1022.7: 8-174, which is a PDF of: New Delhi, India: Tibet House, 1975.

3. 其他

- Amano, Kōei. *A study on the Abhisamaya-alamkāra-kārikā-śāstra-vṛtti*. Rev. ed. Yanai City, Japan: Rokoku Bunko, 2008.
- Bastian, Edward Winslow. *Mahāyāna Buddhist Religious Practice and the Perfection of Wisdom: According to the Abhisamayālaṅkāra and the Pañcavimsatisāhasrikā Prajñāpāramitā: (The Interpretation of the First Two Topics by Haribhadra, Rgyal-Tshab Dar-Ma-Rin-Chen, and Rje-Btsun Chos-Kyi Rgyal-Mtshan*. Ann Arbor, MI: University Microfilms International, 1980.
- Brunnhölzl, Karl. *Gone Beyond: The Prajñāpāramitā Sūtras, The Ornament of Clear Realization, and its Commentaries in the Tibetan Kagyü Tradition*. The Tsadra Foundation series. 2 vols. Ithaca, NY: Snow Lion Publications, 2011-2012.
- . *Groundless Paths: The Prajñāpāramitā Sūtras, The Ornament of Clear Realization, and Its Commentaries in the Tibetan Nyingma Tradition*. Ithaca, NY: Snow Lion Publications, 2012.
- Conze, Edward. *Abhisamayālaṅkāra: Introduction and Translation from Original Text with Sanskrit-Tibetan Index*. Roma, Italy: Is. M.E.O., 1954.
- . *The Gilgit manuscript of the Aṣṭādaśasāhasrikāprajñāpāramitā: Chapters 55 to 70 corresponding to the 5th Abhisamaya*. Roma, Italy: Istituto Italiano per il Medio ed Estremo Oriente, 1962.
- . *The Large Sūtra on Perfect Wisdom, with the Divisions of the Abhisamayālaṅkāra*. Berkeley, CA: University of California Press, 1975.
- . *The Perfection of Wisdom in Eight Thousand Lines & Its Verse Summary*. Bolinas, Calif.: Four Seasons Foundation, 1973.
- Dhargey, Geshe Ngawang. "A Short Biography" in *Life and Teachings of Tsong Khapa*, ed. Robert A. F. Thurman. Dharmasala: Library of Tibetan Works and Archives, 1982. 4-39.
- H.H. the Dalai Lama, Tsong-kha-pa, and Jeffrey Hopkins. *Tantra in Tibet*. London: George Allen and Unwin, 1977; reprint, with minor corrections, Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 1987.
- Hopkins, Jeffrey. "Extracts from (Si-tu Paṅ-chen Chō-kyi-jung-nay's) 'Explanation of (Tōn-mi Sam-choṭa's) The Thirty.'" Unpublished.
- . *Meditation on Emptiness*. London: Wisdom Publications, 1983; rev. ed., Boston, Ma.: Wisdom Publications, 1996.
- . *Maps of the Profound: Jam-yang-shay-ba's Great Exposition of Buddhist and Non-Buddhist Views on the Nature of Reality*. Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 2003.
- . *Nāgārjuna's Precious Garland: Buddhist Advice for Living and Liberation*. Ithaca, NY: Snow Lion Publications, 2007.
- Hopkins, Jeffrey, and Elizabeth Napper. "Grammar Summaries for Tibetan." Unpublished.
- Maher, Derek F. "Knowledge and Authority in Tibetan Middle Way Schools of Buddhism: A Study of the Gelukba (*dge lugs pa*) Epistemology of Jamyang Shayba (*jam dbyangs bzhad pa*) In Its Historical Context." Ph.D. diss., University of Virginia, 2003.
- Napper, Elizabeth. *Kön-chog-jig-may-wang-po's Presentation of the Grounds and Paths with Denma Locho's Commentary*. UMA Institute for Tibetan Studies, 2013; downloadable free online at: http://uma-tibet.org/edu/gomang/phar_phyin/salam.php.
- Obermiller, Eugène. *Analysis of the Abhisamayālaṅkāra (Fasc. 1)*. Calcutta Oriental Series No. 27. London: Luzac & Co., 1936. Reprint ed. Fremont, CA: Asian Humanities Press, 2001.
- Sopa, Geshe Lhundup, and Jeffrey Hopkins. *Cutting through Appearances: The Practice and Theory of Tibetan Buddhism*. Ithaca, NY: Snow Lion Publications, 1989.
- Sparham, Gareth. *Maitreyanātha, Āryavimuktisena, and Haribhadra. Abhisamayālaṅkāra with Vṛtti and Ālokā*. 4 vols. Fremont, CA: Jain Publishing Company., 2006-2011.
- . *Detailed Explanation of the Ornament and Brief Called Golden Garland of Eloquence by Tsong kha pa*, 4 vols. Fremont, CA: Jain Publishing Company, 2008-2010.
- Stcherbatsky, Theodore and Eugène Obermiller, eds. *Abhisamayālaṅkāra-Prajñāpāramitā-Upadeśa-śāstra: The Work of Bodhisattva Maitreya*. Bibliotheca Buddhica 23. Osnabrück, Germany: Biblio Verlag, 1970. Reprint ed. Delhi, India: Sri Satguru Publications, 1992.

Tsong-kha-pa, Kentsur Lekden, and Jeffrey Hopkins. *Compassion in Tibetan Buddhism*. London: Rider, 1980; reprint, Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 1980. Available free online at http://uma-tibet.org/edu/gomang/dbu_ma/middle.php.

Zahler, Leah. *Study and Practice of Meditation: Tibetan Interpretations of the Concentrations and Formless Absorptions*. Ithaca, N.Y.: Snow Lion Publications, 2009.